

SLOVENSKI TAJAN

LETNO IV. ŠTEV. 18

Končar, petek 29. aprila 1955

POSAMEZNA ŠTEVILKA DIN 10

OB 1. MAJU

Če rečemo, da je Prvi maj praznik vseh delovnih ljudi, potem razumemo praznik v najširšem smislu besede. To je dan zmagovalja ustvarjalnih sil nad silami mračnjaštva, to je zahteva po spoštovanju dela, to so novi odnosi do ustvarjalnih sposobnosti delovnih ljudi vseh poklicev in narodnosti do dosežene stopnje spoznanja; to je slavoslov človekovi prodornosti in umski sposobnosti, ki v neumornem iskanju in razglabljaju nenehno išče in odkriva novih pridobitev za človeštvo in bogati življenje, kar odlikuje človeka.

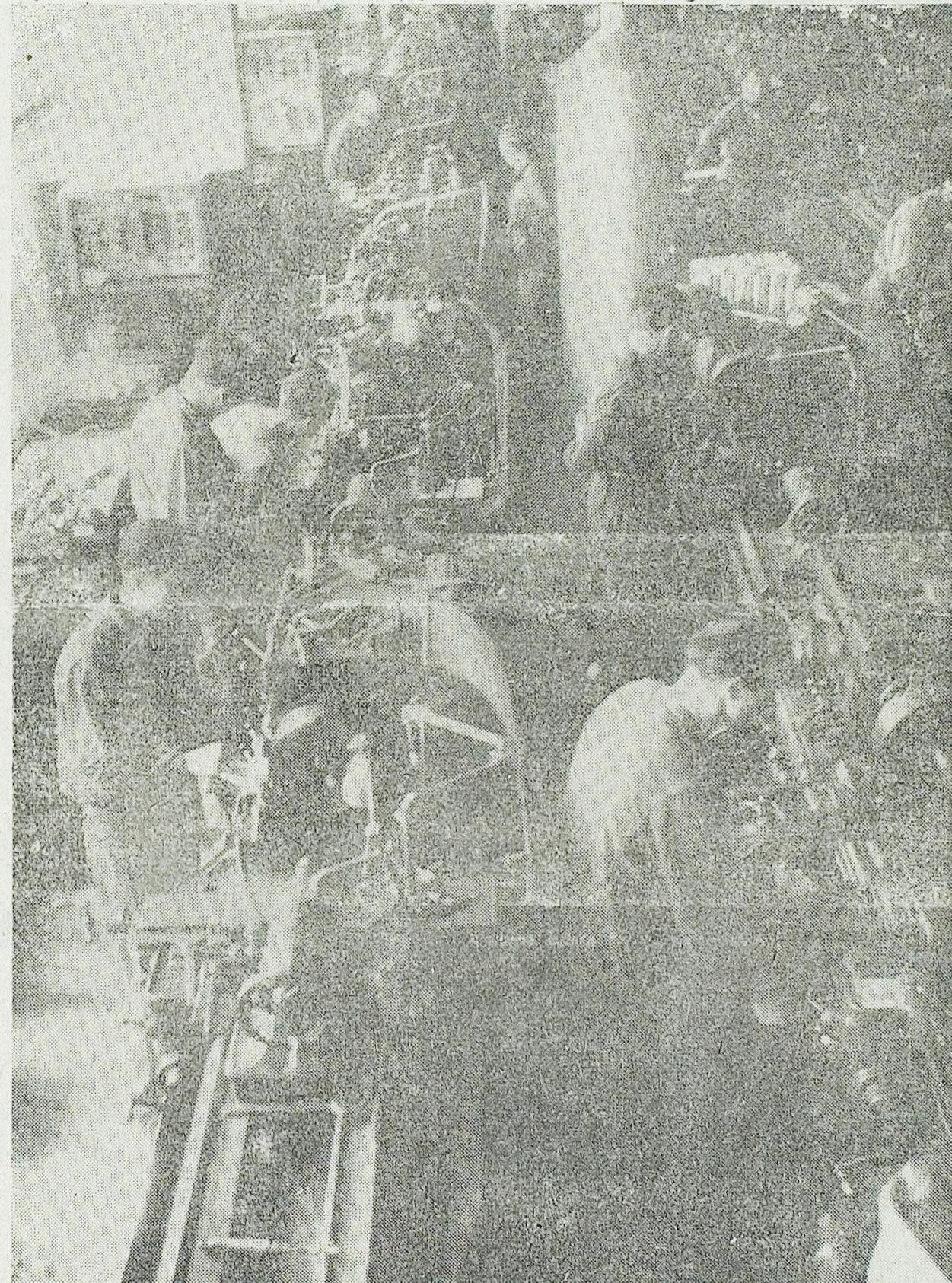
Prvi maj ne more pomeniti le začasnega premora brnejnj motorjev in počitka, niti starega pojmovanja, ki se je bilo izražalo le v simboli, le v programu enotnega, vse bolj enotnega boja delovnih ljudi proti eksploraciji in zatiranju, zapostavljanju in poniževanju, kar se tako uporno vleče v nas vek še v premnogih kapitalističnih državah. Prvi maj je poveličevanje ustvarjalnih sposobnosti delovnega človeka, je uzakonitev odrekane pravice do prvega mesta v družbi, ki danes pripada delavcem. Je obsodba brezdelja in lagodnega življenja, obsodba razsipanja ustvarjalnih dobrin po peščici mogotcev in vlastodržcev, ki se kot mrcine ohranajo z ustrahovanjem in konstantno grožnjo za človeštvo najdražje — za mir. Vse to in še veliko več pomeni praznik dela — Prvi maj, ki je postal mednarodni praznik vseh delovnih ljudi.

Nova generacija, ki raste v tem povojnem obdobju v povsem drugačnih pogojih od predvojnih, ne sme mimo vseh naporov in žrtev, ki so jih prejšnje generacije, zlasti najzavestnejši in najnaprednejši del, dale v neenakem boju za novo življenje, za socializem. Ne bilo bi vzgojno, če bi rastli v zavesti, da je družba dolžna deliti podpore vse vprek in brez lastnega truda in prizadevnosti najti mesta brezskrbnega in lagodnega življenja. Ugodnosti socialistične družbene ureditve, ki jih zasluženo uživajo tudi naši mladi delovni ljudje, bodo toliko večje in toliko bolj občutene, kolikor se bomo v polni meri zavedali, da je vse to plod velikih žrtev, ki jih na žalost še vedno morajo dajati v premnogih deželah sredi 20. stoletja borce za demokracijo in svobodo.

Za delovne ljudi Jugoslavije je Prvi maj še prav poseben praznik. Nikjer na svetu ne najdemo primerov, kjer bi delovno ljudstvo imelo tako svetle perspektive, tako čvrsto v rokah svojo prihodnost. Tu je po zaslugu pozrtvovalnega boja Komunistične partije in socialističnih sil zmagala revolucija ljudskih množic. Tu je zmagala nad nevarnostjo birokracije — dosledna tradicijam in načelom markizma, socialistična demokracija, ki se izraža v delavskem upravljanju in družbenem samoupravljanju. Sadove teh in takih uspehov pobirajo vsi delovni ljudje vseh naših narodov. To so neposredne materialne koristi, pa tudi moralne in politične, kar dviga po zaslugu Tita prej nepoznano Jugoslavijo, zdaj vsem naključ socialistično deželo na zavidljivo mesto v mednarodni politiki, na prvo mesto borcev za mir in socialistične odnose med narodi.

In končno se je tej skupnosti pridružil tudi naš okraj, deset let potem, ko smo osvobodili sleherno ped Slovenske zemlje. To je ob velikih žrvah velik uspeh in važna etapa v boju za popolno osvoboditev in združitev Slovenskega naroda. Občutek osvoboditve in združitve z matično domovino je ob zavesti tolikih uspehov ob tem prazniku popolnejši, četudi nas sprembla občutek zagrenjenosti, da nismo v enaki meri prispevali k tolikim naporom. Zato bomo sile, ki smo jih v preteklosti trošili za odbijanje napadov in groženj na naše svete pravice, z enako vztrajnostjo, z enako prizadevnostjo vlagali za čim hitrejšo odstranitev ovir za skladen razvoj z ostalimi okraji ožje in širše domovine.

J. B.

Ko praznujemo 1. maj, veliki praznik delovnega ljudstva, smo lahko letos bolj kot kdajkoli ponosni na naše velike delovne zmage, ki smo jih izbojevali v razdobju enega leta. Ni kolektiva od najmanjšega pa do največjih, ki bi ne mogel pokazati določenega napredka v proizvodnji in ureditvi svoje tovarne ali obrata. Naj omenimo ob tej priložnosti le nekaj največjih uspehov naših delovnih ljudi.

Sečoveljski rudarji so po dolgem in trudnopolnem delu dokončali ob-

novo svojega premogovnika. V Izoli je iz skromnega obrata zrasel pomemben objekt kovinske industrije Mehanotehnika, začel je obravnavati sodobno urejen oddelek za predelavo paradižnika v tovarni ex Arrigoni, ex Ampelea pa je z modernizacijo naprav znatno povečala svojo proizvodnjo in dala na trg vrsto novih izdelkov. V piranski ladjedelnici so popravili in splovali prve železne ladje. V Dekanah je začela obravnavati nova tovarna ključavnice Lama, 1. maja pa ji bo slesila nova hladilnica. Lep napredok je naredila tudi naša lesna industrija v Kopru in Izoli.

Vsi ti in še mnogi drugi uspehi naših kolektivov govorijo o prizadevnosti in vztrajnosti delovnih ljudi ter o naporih, ki jih dajejo pri razvijanju in utrjevanju našega socialističnega gospodarstva. Zato bodo praznovali svoj praznik z občutkom zadoščenja, obenem pa pripravljeni na nove napore, ki jih terja od nas graditev naše nove socialistične domovine.

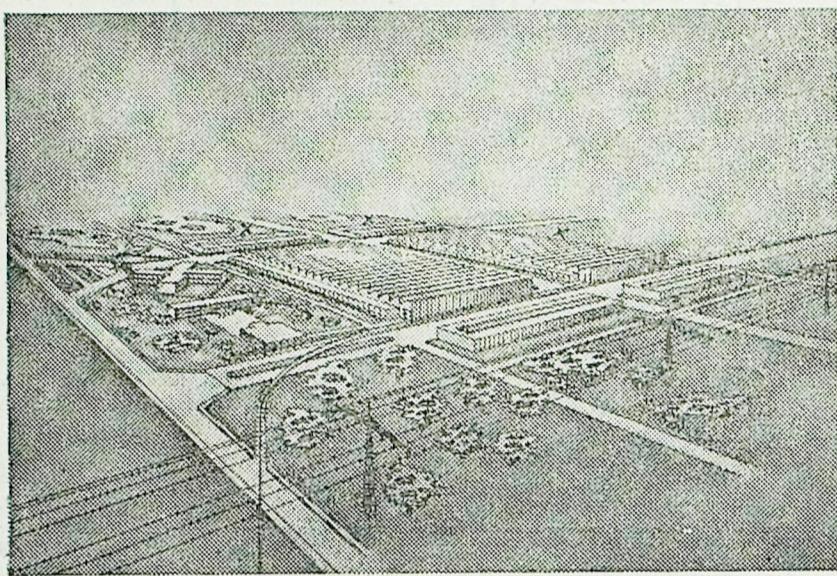
*Vsem prijateljem, sodelavcem in delovnim kolektivom
čestitamo k prazniku delovnega ljudstva – 1. maju!*

Največji industrijski objekt TOMOS NA PRIMORSKEM

Pred nekaj tedni so ob regulirani Karionji v bližini Skocijana pri Kopru zaorali težki buldožerji. Zrasle so barake. Delavske roke so zagrable za lopate in krampe. Danes že vidimo v velikem pravokotniku obrise temeljev nove tovarne motornih koles — Tomos.

Ime Tomos ni neznamo. Zlasti ga slišimo zadnje čase prav povsod: na ulici, v ustanovah, v gostilnah. O novi tovarni, ki bo po dograditvi sprejela okrog 2.000 delavcev, razpravljajo kmetje, uradniki, gospodarstveniki in ljudski odborniki.

Takšna bo tovarna Tomos čez nekaj let. Z gradnjo glavnih objektov so že začeli. Objekte pa, ki so označeni s križci, bodo zgradili v prihodnjih letih

Zlasti pa tisti delavci, ki si obetajo v nej zaposlitev. Različni komentarji, pripombe in ugibanja. Pravzaprav to ni nič čudnega, saj gre za nov in obenem največji industrijski objekt ne samo na Koprskem, ampak na vsej Primorski. Nova tovarna pomeni osnovno novo moderne strojne industrije in bo v marsičem odločilno vplivala na razvoj tega področja.

Gradnjo nove tovarne narekujejo predvsem gospodarski vzroki. Neglede na to, da je koprski okraj v industrijskem pogledu precej izpod slovenskega povprečja, je bil na tem področju potreben večji industrijski objekt, saj je dosedanja industrija več ali manj izrazito lokalna in nima večjega vpliva na širše zaledje. Po razmejitvi z Italijo je odpadel največji industrijski center Primorske — Trst. Ostale so vasi, kjer pa prebivalstvo ni izključno kmečko, ampak živi v njih veliko število delavcev, ki so pred vojno delali v tržaški industriji. Mnogi od njih so ostali brez dela, ali pa so se zaposlili kjer koli, neglede na svojo kvalifikacijo in strokovno usposobljenost.

Mlašim ljudem je bilo laže. Ker niso imeli družine, so lahko poiskali svojim kvalifikacijam primereno zaposlitev v naših industrijskih središčih, kot so Reka, Ljubljana, Kranj, Maribor itd. Medtem pa so zlasti starejši skušali najti kakrnikoli delo čim bliže kraju, kjer so živeli. Tako je prišlo do tega, da imamo po zadnji evidenci v koprskem in sosednjih okrajih nad 600 kvalificiranih kovinarjev, ki so zaposleni na raznih drugih delih. Med njimi so celo primeri, da kljub visoki strokovni kvalifikaciji opravljajo navadna težaška dela.

Tem ljudem bo tovarna omogočila ustrezno zaposlitev. Na drugi strani pa bomo lahko tudi na ta način izkoristili znanje in prakso teh delavcev. K temu pa bi lahko dodali tudi razvoj samega Kopra. Povsem razumljivo je, da bi se brez močnejše industrije na eni in pomorskega prometa na drugi strani nikoli ne dvignil in zrasel v kolikor pomembno gospodarsko in kulturno središče, ki bo vsaj deloma nadomestilo neposrednemu tržaškemu zaledju izgubo Trsta. Prav zato so gospodarski in oblastni organi sklenili, da novo tovarno gradijo v Kopru ne pa v Sežani, kot je bilo v začetku predvideno. Nenamiselno bi bilo namreč drobiti naše sile in graditi vrsto manjših obratov po vsem področju, ne da bi obenem ustvarili močno središče, ki bo dajalo utrip širšemu obmo-

čju. Za Sežano je bila predvidena tovarna z zaposlitvijo nekaj nad 500 delavcev, kar bi sicer odgovarjalo tamkajšnjim potrebam po zaposlitvi, ne bi pa rešilo vprašanja v celoti.

Nova tovarna bo organizirana po načelu visoke serijske proizvodnje. Omenjeni kovinarski visoko kvalificirani kadri bodo njeni jedro. Toda takšen način proizvodnje dovoljuje široko zaposlitev nekvalificiranega kadra, ki se lahko v takki tovarni relativno zelo hitro vključi v proizvodni proces. Zaradi

izbiro proizvoda. Spričo navedenih dejstev je bilo namreč jasno, da v kolikor se začne graditi neki večji industrijski objekt, mora biti to tovarna, ki bo sorodna glede na proizvodni proces tistim tovarnam, v katerih so delali naši delavci. Konkretnizacija te ideje je bila odločitev za motorna kolesa kot proizvod za široko potrošnjo. Začeli so iskati partnerja, to je firmo, ki bi pod najugodnejšimi pogoji odstopila svoj patent. Tako je prišlo v oktoberu lanskega leta do pogodbe z avstrijsko tovarno motornih koles Puch. Tako po sklenitvi pogodbe pa so začeli delati na osnovnem tehnološkem projektu.

Lahko rečemo, da so priprave hitro napredovale. Konec decembra so bili že izgotovljeni vsi potrebeni gradbeni načrti, tako da so lahko marca meseca že začeli s pripravo terena. Čez nekaj dni bodo polžili temeljni kamen na glavni objekt, ki bo, kakor predvidevajo že v letošnjem letu v grobem postavljen. Seveda takšna tovarna ne nastane čez noč. Gradnja bo trajala več let, postavljal bodo objekt na ozekom, upoštevajoč pri tem glavne, tako da bodo lahko čim prej začeli s proizvodnjo v lastnih prostorih.

Prav tako bodo postopoma osvajali tudi proizvodnjo. Že sedaj je v Gradcu prva skupina inženirjev in tehnikov, ki se v Puchovi tovarni na praktičnem delu seznavajo s posameznimi stroji, napravami in tehnološkim procesom. V Kopru pa v zasilnih prostorih sestavljajo nova motorna kolesa iz delov, ki jih po pogodbi dobavljata avstrijska tovarna. Tako se kolikvitve nove tovarne že ustvarja. Čeprav ne moremo govoriti o »proizvodnji« tovarne Tomos, so se prva motorna kolesa že pojavila na naših cestah, konec junija pa bo tovarna dala na trg prvih nekaj sto motornih vozil.

Kakor smo omenili, danes motorna kolesa samo sestavljajo izključno iz uvoženih delov. Ne bo pa dolgo, ko bodo začeli izdelovati doma prve dele. Računajo, da bodo najprej izdelali amortizerje in sprednje vilice, medtem ko bo za vso elektropravno poskrbela tovarna Iskra v Kranju. Nato bodo prešli postopoma na motor in nazadnje še okvir, za izdelavo katerega so potrebne ogromne stiskalnice in bo zaradi tega zadnji del motornega kolesa, ki ga bo tovarna zmogla izdelati. Računajo, da bodo do leta 1957 lahko že izdelovali vse doma.

Takšen način prehajanja in postopnega osvajanja proizvodnje ima to prednost, da se ob učenju delavcev že od vsega začetka izkorističijo tudi kapaciteti — sproti grajeni objekti, nabavljeni stroji in naprave. Tako bo prvo obdobje gradnje zaključeno do konca prihodnjega leta ali v prvih mesecih leta 1957. Do tega časa bodo zgradili in opremili glavne objekte, ki so potrebni za začetek samostojne proizvodnje. V tem času bo število delavcev postopoma naraščalo in doseglo okrog 1.600 zaposlenih. Najprej pa bodo tovarno širili in izpopolnjevali po potrebi. Vsekakor računajo na zaposlitev okrog 2.000 ljudi. Več je sedaj težko predvideti, po vsej verjetnosti pa ta številka ne bo dokončna, posebno

še, če bodo v prihodnosti še razširili assortiment proizvodnje.

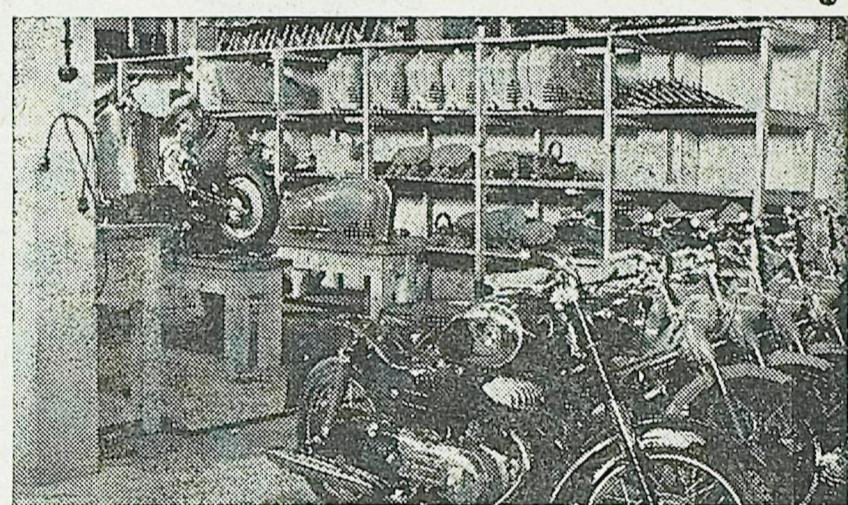
Poglejmo nekoliko še proizvodni program, ki je predviden za to obdobje. Najprej bo začela tovarna izdelovati kolesa. Najmanjšo motorno kolo »bencelj« bo izraziti tip za široko uporabo tako glede na ceno kot ekonomičnost. Opremljeno bo z motorjem 50 ccm, ki bo razvijal dve konjski sili. »Bencelj« bo dosegel brzino do 50 km na uro in lahko premagal vzpone do 20%. Imel bo dve brzini in potrošil 1 litr na 100 km. Pri vožnji z eno osebo bo lahko premagal vzpone do 35%, z dvema osebama pa do 23%. Predvidena cena 180.000 do 200.000 dinarjev. Druga varianca tega vozila bo motoscooter opremljen z motorjem 175 ccm, jakosti 10 konjskih sil in hitrostjo do 100 km na uro, potrošnja goriva 2,7 l benzina na 100 km. Predvidena cena od 200.000 do 230.000 dinarjev.

Omenjena vozila so po izvedbi podobna italijanskim vozilom tipa Vespa in drugim, razlikujejo pa se od njih po tem, da imajo večja kolesa in sicer s premerom 12 col, medtem ko ima Vespa le 8. Zaradi tega so bolj primerna za slabe ceste ker ne občutijo v toliki meri jam in je zato tudi vožnja z njimi bolj varna.

držljivo konstrukcijo, zlasti primerena za premagovanje vzponov, to je vožnjo po cestah, ki jih imamo v naših krajih. Pri opisu posameznih vozil smo videli, da že najlažje med njimi premaguje vzpone do 35%. To je pravzaprav zelo veliko, saj je najvišji cestni vzpon v Sloveniji okrog 30%, medtem ko na normalnih cestah, kot je na primer Ljubljana — Koper, doseže največ 10%.

Dokaz kvalitete Puchovih motornih vozil je med drugim tudi v tem, da omenjena tovarna plasira svoje proizvode celo v razvitih deželah z lastno industrijo. Tako je Puchov patent odkupil značna švicarska tovarna motornih koles Kondor, v zadnjem času pa celo Italija, ki ima zelo razširjeno industrijo motornih vozil. V velikem številu prodaja Puch svoja vozila v Nemčijo, na Blžnjem in Dalnjem Vzhodu, v specialni izvedbi pa jih izdeluje tudi za ZDA.

Prav tako je tovarna Puch postavila ugodne pogoje. Pri kupovanju licence tuje tovarne navadno vztrajajo na tako imenovani kosovni licenci, to je odplačevanju dolžene vsote od vsakega izdelanega proizvoda. Tovarna Puch pa je bila pripravljena odstopiti licenco brez podobnih zahtev. Pogodba obvezuje Tomos le na to, da v petih letih vzame pri Puchu določeno količino, raznih delov kot dopolnilo lastne proizvodnje. Puch pa se obenem obvezuje, da v tem obdobju brezplačno seznanja Tomos z vsemi tehničnimi kvalitetami ter sproti dostavlja vso potrebo tehnično dokumentacijo.

Motorna kolesa čakajo na preizkušnjo

Nadaljnji proizvod tovarne bo motorno kolo z motorjem 250 ccm v dveh izvedbah. Normalno, ki bo izdelano za široko potrošnjo, bo z motorjem 14 konjskih sil in porabo 3,1 l goriva na 100 km, doseglo hitrost do 105 km na uro in športno z jakostjo 17 konjskih sil, porabilo 3,3 l goriva na 100 km in hitrost do 122 km na uro. Predvidoma bo motorno kolo prve izvedbe bilo okrog 250.000, drugo pa okrog 280.000 dinarjev. Razen tega bo tovarna po vsej verjetnosti izdelovala tudi 175 cmm motorna kolesa, ki bodo imela ista motorja kot že omenjeni motoscooterji.

To je nekaj podatkov in karakteristik vozil, ki jih bo tovarna izdelovala. Cene so seveda samo orientacijske in temeljijo na sedanjih preventivih. Lahko da bodo v prvem obdobju, ko bo tovarna še uzažala razne dele, nekaj višje, medtem ko so prepričani, da bodo po dokončni osvojitvi proizvodnje padle precej izpod navedenih števil.

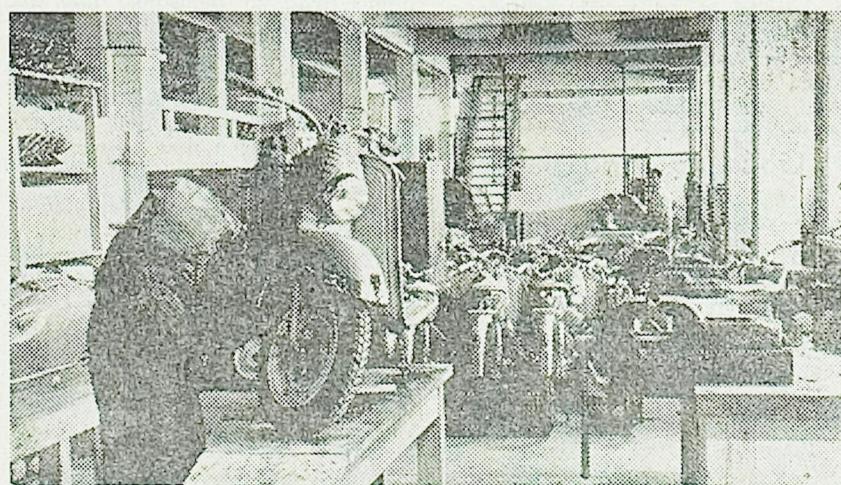
Razen motornih koles pa bo tovarna izdelovala tudi razna industrijska vozila za interni tovarniški transport v raznih izvedbah — normalna, specialna za opekarne, tricikel za trgovino, pošto itd. Prav tako nameravajo izdelovati tudi motorje za motorne čolne različnih velikosti in moči in to štiri tipe od 2 do 17 konjskih sil.

Kakor smo že omenili, bodo vsa motorna kolesa izdelana po Puchovi licenci za motocikle. Za to licenco so se odločili strokovnjaki zaradi tega, ker so Puchova motorna kolesa tipična vozila za slabe ceste z vztrajnim motorjem in iz-

Nadalje nudi tovarna tudi široko tehnično pomoč. Tomos ima po pogodbi pravico, da pošlje na prakso ne le svoje delavce in inženirje, marveč tudi delavce in tehnične kader drugih tovarn, ki bodo v prihodnjem, kot na primer tovarna Iskra v Kranju, izdelovala posamezne dele. Prav tako je tovarna Puch izročila vse načrte in tehnično dokumentacijo za specialne stroje, ki jih je sama izdelala za potrebe lastne proizvodnje.

Seznanili smo vas z nekaterimi, sicer skopimi podatki o novi tovarni in njeni proizvodnji. Ob tem pa se odpirajo nove možnosti povezovanja z ostalo industrijo in razširitev proizvodnje v prihodnosti na celo vrsto drugih. Sodoben strojni park in tehnično izpopolnjevanje strokovnega kadra bodo prav gotovo dovedli do tega. Že danes razmišljajo o sodelovanju s piransko ladjedelnico pri izdelavi motornih čolnov. Ladjedelnica bi v tem primeru lahko izdelovala čolne. Tomos pa motorje, kar bi tako vskladili, da bi oba proizvoda drug drugemu popolnoma odgovarjala. To bi zagotovilo tehnično dovršenost in maksimalno izkoristitev izdelanih motorjev, obenem pa pomnilo enoten, dokončni proizvod. Podobno povezavo lahko dosežemo z drugimi tovarnami in podjetji.

Morda je pisanje danes o tem še prezgodaj. Vsekakor pa je potreben nakazati tudi te možnosti, ki samo še potrujejo in opravičujejo graditev podobne tovarne kot je Tomos v našem okraju, razen tega pa tudi vsaj donekje osvetljujejo njenou vlogo, ki jo bo imela v gospodarstvu naše dežele.

V zasilnih prostorih so delavci tovarne Tomos že začeli sestavljati prva motorna vozila

LEPOTE ISTRSKE OBALE

Morje, barke z belimi jadri, svetilniki, podnevi nemi in tili, ponoči živi, v tem mežikajoči kažipoti, ter rasaste brezine z vinogradni, oljki, cipresami in češnjami, Koper in Izola, mesti na morju, nagosto posejane vasice in hiše raztresene po vinogradih, tu in tam sive razvaline gradov in ljudje, ki jim je še poznami v govorici težke dni četrstolne okupacije...

To je Slovenska Istra, tista Istra, ki jo tuje, ki tako radi prihajajo sem, še vse pre malo poznamo. Res, vse pre malo jo poznamo in smo temu krivi sami. Nismo še znali pokazati vseh tistih lepot, ki jih skrivata lepi košček naše zemlje. Kako tudi, saj jih še sami tako malo poznamo!

Turist, ki pride prvič v Slovensko Istru, ne ve, kam bi se najprej obrnil, kje naj bi se ustavil. Isče vodičev, kažipotov, prospektov. Zanimajo ga zgodovinske zanimivosti, razgledne točke, naravne lepote. Ne kaž od vsega tega že imamo, toda vse pre malo, da bi lahko zadovoljili zahtevam in potrebam. No, kaže da bomo letos to dobili.

S križišča cest Ankaran-Trst-Rižana je dobre tričetrti ure pešjoje na Tinjan, 353 metrov nad morjem. Lahko pa se turist pelje tudi z avtomobilom. Ne prvemu in ne drugemu ne bo žal tisto malo pot. Razgled na Tržaški in na Koprski zaliv mu bo bogato povrnili tisti majhen napor.

Tinjan je bil pred prvo svetovno vojno precej obiskovana turistična točka. Ako hočeš dobiti vsaj bežno slike kraja, ki hrani toliko naravnih in zgodovinskih lepot, se moraš povzeti prav na to višino. Če si izbral pešpot s križišča pri Dekanih, se boš držal gesla planincev: Hiti počasi. Naj se ti prav nič ne mudri, da se ne boš prehitro utrudil. Zmudjenost te bo oropala tistega razpoloženja do opazovanja. Lahko se ustaviš že na Škofijah in sedeš v travo kraj poti. Zavzet boš obstal, ko ti bo pogled objel razsežno ravno morja vse do Pirana. Kot majhen otoček se tam na morju zrcali starji Koper. Okoli starega pa rasejo nova poslopja. Dolino ob morju reže vse od Dekanov do Kopra široka cesta. Iz doline se na desni dviguje majhen hribček, 85 metrov visoki Sermin. Tu je v trikotu med Bentolkami, Dekani in Serminom bilo leta 804 zgodovinsko zborovanje, znano pod imenom »Placito di Risano.« Prav je, da turisti, ki priltajajo k nam, vedo tudi to, da jih ne bo močilo pisarjenje tistih »zgodovinarjev«, ki tako radi potvarjajo zgodovinska dejstva.

Med Koprom in Trstom je škopasti grebenasti izrastek — Miljski hribi — ki končujejo daleč tam na morju pod imenom Debeli rtič. Tudi ta greben so naselili pred davnimi stoletji Slovenci in Hrvati. Desno tega grebena se razgrinja Trst. Ob obali se svetijo velikanski kovinasti rezervoarji. Pod hribom je čistilnica mafte »Aquila.« Malo dalje ob obali so visoki dimniki tovarn Sv. Andreja in Ferriere. Pred sedemdesetimi leti so tam še pasli kravelj.

Ce dvignemo pogled od mesta in pogledamo mimo svetilnika v Barkovljah in naprej do Štivana, vidimo v daljavi onstran monja vrhove Julijskih Alp. Od poznanih razloči-

mo Km in Triglav. Nad Dolino je na strmi skali pripet grad Šocerb, ki ga omenja že Valvazor v svoji »Slavi vojvodine Kranjske.«

Tu smo že v dolini gradov, na najbolj zgodovinskih tleh Slovenske Istre. S skalcovijo nad Cmim kalom in nad Hrastovelsko dolino so narodi že pred več tisočletji s hrepnenjem in občudovanjem gledali na modro ravan, morje tam v daljavi. V dolini so sledovi utrjenih taborišč nekdanih Ilirov — Histrov in drugih. Na strmi skali nad vasjo Podpeč je š ohranjeno kameniti stolp. Trije okrogli hribčki v dolini so imeli v davnini pomembno obrambeno vlogo pred navalom narodov, ki so silili skozi to dolino do morja. Danes nastaja v tem kraju moderno vinogradniško-sadarsko posestvo. Če omenimo še, da je od tod vidna skoro vsa Slovenska Istra, smo v glavnem opisali razgled s te višinske točke.

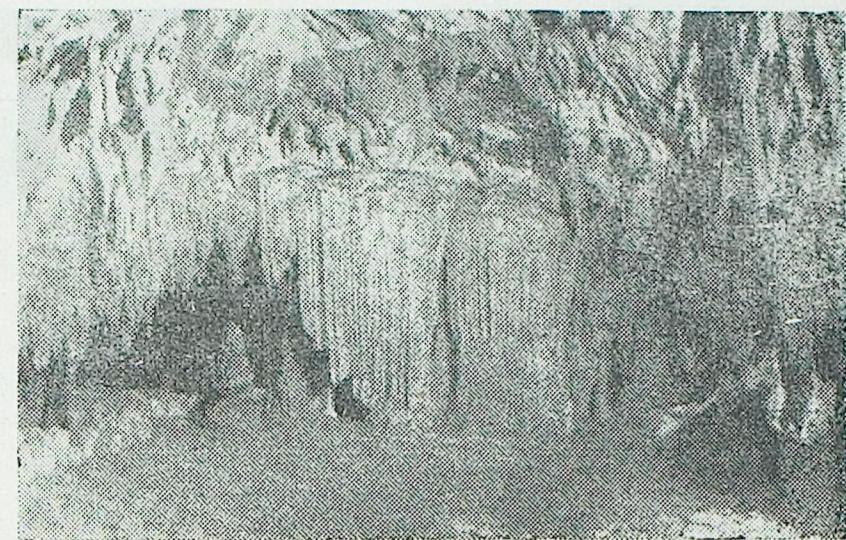
OD KOPRA DO PORTOROŽA

Turista zanimajo tisti rebrasti skali, ki so na levi strani ceste med Koprom in Izolo. Skoro navpično se

piše na plošči. Turist, pokloni se junakom, ko boš šel tod mino, zakaj, idel za katerega so padli, gre čez moje naše domovine.

Za turista je delavsko mestece Izola privlačno zaradi lepega senčnatega drevoreda in stare palača Besennghi. Seveda bo našel še marsikatero zanimivost, ki mu bo pustila vtis. Da je Izola delavsko mestece, govorita tista dva visoka dimnika, iz katerih se stalno kadi. Zlžna cesta pelje iz Izole v Korte. Od tam je razgled lep posebno ponoči, ko na morju migota na tisoče ribiških luči.

Do vrha Strunjanskega klanca je dober kilometr ceste. Tam so doma jagode, tiste sladke, dišeče in okusne jagode. Takega zatičnega kotička, kot je Strunjanski zaliček, zlepa ne dobimo kje drugje. Z vrha hribčka Sv. Duha se odpre razgled na soline, ki se kot velikansko okno svetijo sredi bujnega zelenja. Levo solin je 15 hektarjev veliko morsko jezero, ki ga nameravajo spremeniti v ribogojnico. Lega te doline je še vse lepša kot Portorož. V ozadju omenjenega jezera bi lahko zgradili nekaj hotelov ali vil

Paradiž podzemlja Škocijanskih jam

Škocijanske jame vabijo

Škocijanske jame vabijo! Ali ste še že odzvali temu povabilu? Če se kdaj peljetete mimo Divače, ne odlašajte te priložnosti. Samo uro pošte je ob kamenitih vrtcah in že ste v predjamski votlini. Morda v kratkem ne bo treba hoditi. Vzpostaviti mislijo namreč avtobusno zvezo med prometnim križiščem Divača in vasjo Matavun, ki leži v neposredni bližini jame.

Z razgledišča nad Veliko dolino so prizori nepopisni. Ko pa se spuščate v prve jame, ste hkrati v strahu in občudujete. Gromovito bučanje vode ob trdih divjih skalah, ki jih je Notranjska Reka skozi tisočletje izoblikovala v naravne mostove, votline in struge, vse to spremila obiskovalca ob skrbno zavarovani stezi. Slap za slapom, brzica za brzico. Čeprav so učesa polna bučanja od vodnega besa, boste obstali ter gledali. Na robu ozkega in globokega kanjona, kjer pada razdivjana reka v velikem slapu v jezero v Veliki dolini, boste dejali: »Pravčata Niagara!« Kadar voda naraste, pada slap s tako silo, da vzburka jezero tudi z metrom visokimi valovi. V mogočne votline si je od strani sonce in obseva razpenjeno vodo. Igra barv je čudovita.

Potem se vzpenja steza navzber, se spušča navzdol in se zopet vzpenja, iz votline v votlino, tik ob vodi pa spet v vrtoglavi visini nadajo, mimo slapov, iz katerih visoko

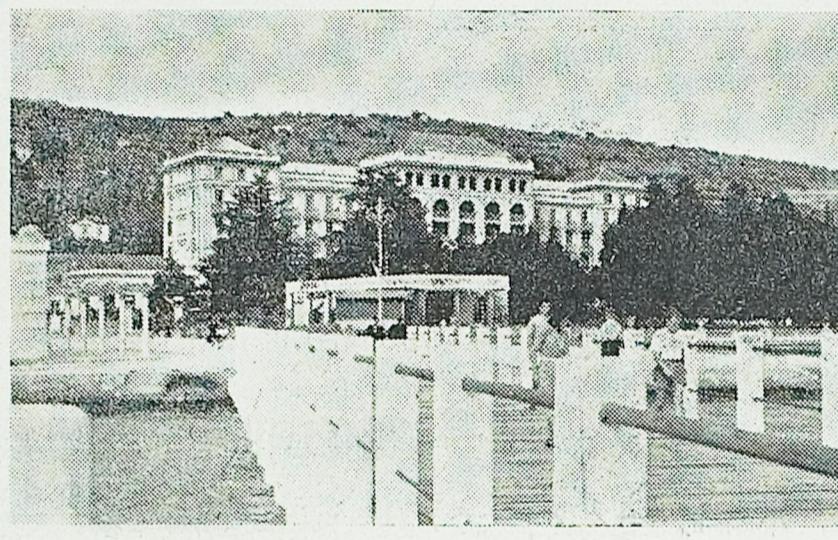
lahko vračate polni vtisov čudovitega podzemlja Škocijanskih jam.

*

Domačini so na svoje podzemlje upravičeno ponosni. Z obiskovalci so zelo prijazni. Marsikaj zanimivega vedo povedati iz zgodovine svojih jam. Tudi med narodnoosvobodilno borbo, ko je sovražnik s topovim dan za dnem obstreleval okolico misleč, da ga tu čakajo partizani, so ti ljudje našli zatočišče v svoji jami. Podobne zgodbe iz svojega življenja vam pripovedujejo radevolje. Prav tako so pestra pripovedovanja o ljudeh — njihovih prednikih, ki so raziskovali te jame. Pri tem se je tragično ponesrečil domačin J. Čerkvenik Padel je 46 metrov v globino. V Tomincovi dvorani poleg bršljanovega venca, ki se spleta nad 30 m v višino in je pravi čudež rastlinskoga sveta, se zasluženemu jamanju postavili spominsko ploščo. V Tihi jami prav tako najdemo na plošči njegovo ime med tistimi, ki so to jamo odkrili.

Pomembnost Škocijanskih jam je iz dneva v dan večja. Obiskovalcev je vedno več. Med njimi je dobra petina turistov, ki prihajajo v našo državo. Le škoda, da nimajo spominske knjige, kjer bi si obiskovalci zapisovali svoje vtise. Letos bodo uvedli tudi to.

Jamanji pravijo, da vsakdo, ki vidi njihove jame, jih občuduje bolj kakor Postojnsko jamo. Ce bi te ja-

Portorož

dvigajo iznad ceste in imajo svojo posebno privlačnost. Kdaj so nastali? Tu govorji zemlja svoj posebni jezik, ki ga razumejo samo geologi. Samo zemlja? Kaj pa tisto pluskanje morja ob obrežje? Kadar je mirno, je kar prijetno sedeti na obrežnih kamnih in poslušati pluskajočo govorico morja. Zdi se, da boža tiste kamne, ki jih je človek postavljal ob obrežju, da se ob njih razbija rušilna moč ob nevihte razburjenih valov. Takrat morje gloda in besni ob skale, meče visoke valove na cesto, se peni in hrumi.

Prav je, da turist spozna občine, da bo vtis močnejši. Prvi: tisto lahno pluskanje in grganje v čerih, drugi besnemje penastih valov, ki spominja na težke dni borbe ki je divjala tudi v teh krajih. O tej borbi govorijo spomeniki in spominske plošče, ki jih turist sreča v vsaki vasi. Taka plošča z značilnim napisom v italijansčini je ob cesti, ki poveje iz Izole do glavne ceste. Na plošči je napis: Postoje — Na tem mestu so pod nacijaističnim svincem padli za svobodo narodov tovariši: Mario Moro, Ferdinando De Grassi, Mario Milli, Luigi Postogna.

Za svobodo narodov! Prav tako za turiste, opremili jezero z nekaj čolni, pa bi ustvarili tako privlačnost, da bi kmalu zmanjšalo prostora. Tu je združena vsa lepota, ki jo zahteva turizem: morje, cvetje, senca v gozdčku til obale, razgled z vrha rtiča Ronek. Pravi istrski San Remo, oaza lepote in privlačnosti.

Dobrih pet minut vožnje, pa smo v Portorožu. Cesta se v dveh širokih zavojih spušča skozi bujno zelenje in cvetje k morju. Portorož sam ne potrebuje opisovanja, ker je med najbolj poznanimi turističnimi in izletniškimi kraji Slovenske Istre. Letos bo dobil precej novega, kar je videti že od daleč. Obnavljajo hotele in parke.

Piran ima svoje posebnosti, med temi Tartiničev spomenik, gledališče in mogočno zgradbo stolnice na strmi morski pečini. Dobro je še ohranjeno zidovje, ki je nekaj služilo kot obramba proti napadom s sunega.

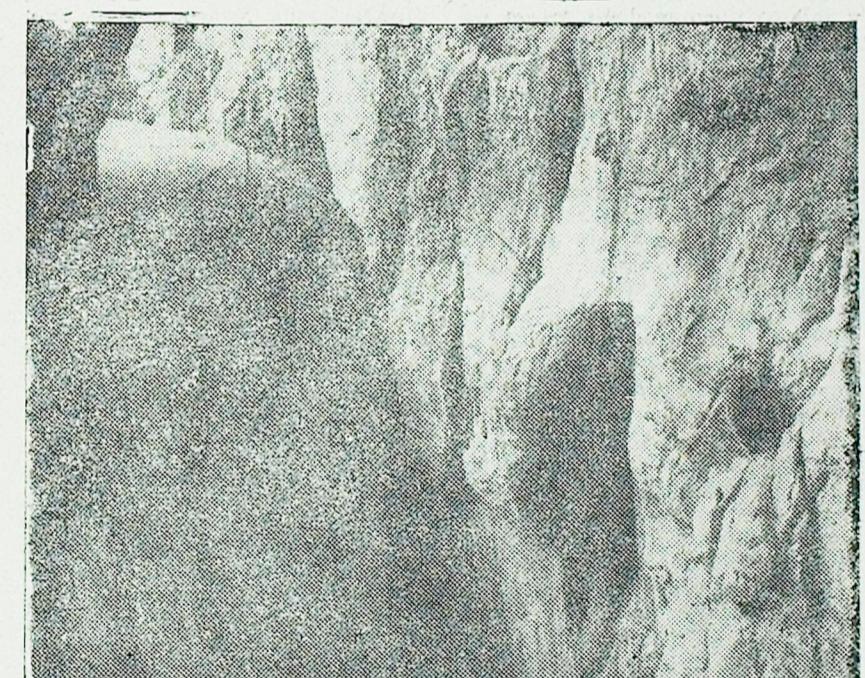
Na severni strani Pirana je Fiesa s svojim jezerom, ki je prava posebnost. Jezero je komaj nekaj metrov od morja in ima sladko vodo, v kateri je polno rdečih rib. Za ljudi, ki so potreben oddih v miru, je tu kot nalač. Če si zaželijo zavarte, so v dobrih petnajstih minutah v Portorožu.

Za zaključek. Te dni je ves obalni pas Slovenske Istre en sam čvet. Lahko zapisišemo: Vsa Istra je Portorož. Cvetče češnje in hruske vabijo: pridite in se naužite dišečega zraka in bele lepote cvetja. Ob tem cvetenju vam bo zacetelo tudi v dušah, da bo dobre volje in razpoloženja prav toliko kot je cvetja.

Goče na Vipavskem

Ze dalj časa nas muči pomanjkanje vode. Ceprav smo si vedno prizadevali, da bi vodo napeljali iz bližnjih izvirkov, se to do sedaj še ni uresničilo. Od svoje strani je tudi ljudski odbor pomagal, vendar je težko dobiti denarna sredstva. Da bomo v kraškem dobili vodo, nam je priporočel okrajski odbor Rdečega križa iz Gorice, ki bo prispeval precej denarnih sredstev. Naši oblasti in še posebno RK se tem potom zahvaljujemo za skrb v pozornost pri naših potrebah.

—ca

Veliki slapovi v jamskih votlinah

pršijo vodne kapljice, osvetljene od sončnih žarkov, v pisani mavriči, mimo brzic, ki oglušujejo uho, pa zopet v globino. Prehitro gre vse.

Dneve bi lahko stali tu in bi se ne naveličali te raznolike lepote. Potem se počasi potapljam v mračen hlad. Iz dvorane v dvorano, soteska za sotesko, vedno novi prizori.

Voda v podnožju šumi brez prestanika. Po približno polnem hoji se prehod čez mogočni Hankejev most ob pogledu 70 m v globino odpre pravljeni svet kapnikov. Res je, da niso tako blesteče lepi kot v Postojnski jami, vendar po svoji raznolikosti, številnosti in mogočnosti prav nič ne zaostajajo. Tu je pravati paradiž podzemlja, kakor pravijo jamarji, in človek se kar ne more načuditi teh lepot. Na pol omamljen od vsega čudovitega zaledate nato medel sijjaj dnevne svetlobe. Se dobrih 100 m po prekopu — predoru in že ste na dnu doline Globočak. Po lepi cesti se

me imel večjo reklamo, bi tudi obiskovalcev bilo več. Saj je precej ljudi, ki zanje ne vedo.

Glede na vedno večje zanimanje za Škocijanske jame je ljudska oblast v povojskih letih pripomogla s precejsnjimi sredstvi za popravilo stoz in ograj. Bodoča divaška komuna pa se bo zavzela za elektrifikacijo, saj glede na razvoj bosta prav turizem in gostinstvo med pomembnejšimi panogami gospodarstva teh krajev. Jamanjem bo tako precej olajšano delo, saj morajo še vedno razkazovati to divje podzemlje z navadnimi karbidovkami. Tudi pri njihovem raziskovanju še neodkritih predelov podzemlja bodo s tem uspešnejše nadaljevali, čeravno, kakor trdijo, da je mi luči, ki bi mogla v ogromnih votlinah Škocijanskih jam osvetlit vse npravljene lepote tega čudovitega podzemlja. Prav zaradi tega pa je ta predel naše ožje domovine tako pomemben in vabljen.

G. B.

Piran s pristaniščem

Prva naloga gledališča je: uprizarjati dela domačih avtorjev

Gledališče Slovenskega Primorja v Kopru pripravlja premiero, »Tretje ležišče«, ki jo je napisal Vasja Ocvirk. Premiera bo v Kopru 5. maja, nato pa se bo naše GSP z njim udeležilo Celjskega festivala slovenske in jugoslovanske dramatike, ki bo od 7. do 15. maja. Ker je uprizoritev domačega dela vselej velik dogodek za nas vse, smo ob tej priložnosti naprosili avtorja, dramaturga in režisera, da bi povedali za naše bralce nekaj besed o sebi, o delu in o pripravah za novo uprizoritev.

Djurđica Flere: Mejnik v odnosu slovenskega občinstva do naših novitet

Z Ocvirkovo komedio »Tretje ležišče« stopa naše mlado gledališče prvič pred širšo slovensko javnost: dne 10. maja bo nastopilo na Celjskem festivalu slovenske in jugoslovanske sodobne drame, ki ga prireja Celjsko gledališče v proslavo desetletnice osvoboditve, nato pa bomo verjetno gostovali z istim delom še v Mariboru in Ljubljani.

Res, ob tem izboru in festivalu sploh bi bilo predvsem potrebno opozoriti na problem doslej pretežno odklonilnega stališča našega občinstva do domače dramatike. Tudi anketa, ki jo je razposlalo Celjsko gledališče udeležencem festivala, vsebuje med mnogimi zanimivimi vprašanji o problematiki

Vasja Ocvirk, avtor komedije »Tretje ležišče«

domače drame in gledališča značilno ugotovitev, da vlada pri našem občinsvu »priorno odklonilno stališče do domačih novitet«.

Zato je ob desetletnici osvoboditve bolj kakor kdajkoli čas, da se nad tem vprašanjem zamislimo. Inče je položaj v odnosu občinstva res takšen, je zamisel Celjskega festivala v tem trenutku posebno pomembna.

Slovensko gledališče in sloven-

ska dramatika sta še zelo mlada. Dokler nasa samozavest v lastni državnosti še ni bila utrjena, je naravno, da so ravnala nasa gledališča z domačimi avtorji pogosto macehovsko. Samo pomislimo na genialnega Gruma, ki ga je takorekoč šele posthumno odkrilo lansko sezono Mestno gledališče v Ljubljani! Marsikatera krstna predstava je šla mimo občinstva neopazeno, uprizorjena s tretjerazrednimi režiserji in scenografi, v tretjerazredni zasedbi. Izjave, ki so jih dajala gledališka vodstva o slovenskih avtorjih, so bila često sramljive in bojazljive.

Ce je torej »priorno odklonilno stališče našega občinstva do doma-

Iz pogovorov z Vasjo Ocvirkom

Ker je resen, ga za resen pogovor težko dobiš. Najlaže ga ujameš, da ti spregovori o svojem delu ob partizanskih spominih.

»Partizanstvo sem doživil najintenzivnejše in to mi je dalo največ navdih. Pri nas se piše o teh velikih časih mnogo bolj reportažno kakor pa umetniško. In vendar so odprli partizanski časi pri nas mnogo problemov, ki še do danes niso umetniško obdelani. Mene najbolj vznemirajo spomini na herojstva ob drobnih dogodkih. Tu, vem, da moram še veliko delati. Ne bom odnehal, dokler ne napišem o tem vsaj dveh večjih proznih tekstov. Začet mi leži roman »Hajka«, kjer opisujem prebijanje petih ljudi v Roški ofenzivi, pa humoristična povest »vojni zapiski partizanske mule«, ki jo pišem (ki jo piše mula) v obliki dnevnika.«

Vendar za epsko prozo je treba veliko več časa in miru, kot ga imam jaz. V nemirnih okoliščinah, v katerih živim, se mi ideje preveč prehitajo. Mnogo prej lahko napišem dramo.

Seveda sem s partizansko tematiko komaj na začetku. Zamišljenih imam več dram s partizansko tematiko. Problemih, seveda.

Drame pišem mnogo laže kakor epsko prozo. Le, da se prisilim in napišem prvi par strani, pa me zajame tako razpoloženje, da ko-

čih novitetu že navada, je to le pravična kazen za mačehovski odnos gledališča do njih.

Drugače skoro ni moglo biti. Vendar je čas in najresnejša potreba, da se ta odnos izpremeni. Trdno smo prepričani, da brez domače dramatike ni domačega gledališča. Zato smatramo za eno prvič naloga, da odkrijemo in uprizarjamo nova domača dela. Z vso skrbnostjo in samozavestjo.

Vsem tistim, ki imajo pomisleke ob izboru komada, s katerim naj se predstavimo širši slovenski javnosti, bi radi rekli, da želimo dati s tem izborom svojemu delovanju prav programske poudarek — v soglasju z zamislico Celjskega festivala. Zahteva prirediteljev Celjskega festivala, naj se domače novitev uprizore z najboljšimi režiserji, scenografi in igralci, kar naj hkrati spremja najzavahnejše zanimanje vsega slovenskega zaledja za uspeh na festivalu, je končno klic, da se ustvari pri nas ob krstnih predstavah tista praznicna atmosfera, ki bi moral spremljati pri nas vsako novitetu in ki utegne postati mejnik v odnosu našega občinstva do domače dramatike.

maj dohajam prehitevajoče se mili.

Da, dramo napišem najraje v eni senci.

Potem jo seveda še predelujem. Dramaturgove opombe so mi vedno dobodošle. Takrat šele pravčutim, da bo delo res zaživelo na odru.

Zakaj, po pravici povedano — in menim, da bo vsak pošten dramatik to potrdil — dokler pišem »samemu sebi«, ali »sam zase«, oživljam samo ljudi, ki žive v meni, različne ljudi v različnih konfliktih, ki žive v meni, nikakor pa ne popušcam igralcem, ki bodo eventuelno te vloge igrali. (Sicer pa je nekaj podobnega izjavil menda tu di Th. Williams.) No, le to sem hotel povedati: da nisem trmast napsoti dramaturgom. Dramo »Ko bi padli oživelj« sem po pripombah dramaturga Moravca predelal za Mestno gledališče v Ljubljani trikrat.

Ali vpliva name ameriška dramska tehnika? Težko je govoriti o vplivih pri samem sebi. Ameriška dramska tehnika mi je vsekakor simpatična. Nikakor pa je ne bi hotel kopirati. Rad bi dognal sam kaj novega. Nekaj, kar bi bilo izraz moje neugnanosti... In poleg Th. Williamsa, ki sem ga prej omenil, pa Millerja in drugih Američanov, ki me pritezajo s svojo novostjo, mi je silno blizu stari B. Shaw. In Cankar, vedno in predvsem pač le Cankar. Tuje poznam le iz druge roke: iz knjig, iz rednih uprizoritev pri nas. Silno potrebočutim, da bi jih spoznal na njihovih tleh. Da bi spoznal milje, iz katerega ustvarjam, njihove avangardne predstave. Satiriki so mi najboljši. Mislim: družbeni satiriki. Cankar mi je vedno pred očmi, predvsem kot naš največji družbeni satirik. Satira me vedno najbolj mika. Prav zato sem prvotno obljudil vašemu gledališču »Povratek satirik« — to oblubo bom vsekakor še izpolnil.

Da sem se v teh razmerah lotil »Tretjega ležišča«, je pač naravno,

že skoro štiri mesece stanujem v hotelu in doživljjam »Tretje ležišče« kaj briško na lastni koži. Sprva me je vsak večer drugi tip, ki sva ga pričakovala s tovarišem, zabaval; nato mi je pričelo presedati. Toda vsako jutro sem pripovedoval v redakciji storijo minule noči; kolegi so me priceli nagovarjati, naj napišem o tem roman; temu predlogu sem se zasmehal, nato pa se mi je bliskoma pojavilo pred očmi pozorje naših storij — dve postelji in tretje ležišče — in že sem rekel: »Ne, to spodo v teater.«

Koncept se mi je seveda po tej negli odločiti še precej spremenil, zlasti med delom. Sprva sem hotel le pokazati, kaj vse v takih razmerah človeka vznemirja: ko je buden, tretje ležišče — sedanjost. — in ko zverirvan zaspni, spomini iz preteklosti: partizančina, starši, nerazrečena ljubezen. Toda teh figur ni vezalo nobeno dejanje. Dejanje je bilo treba zliti v osebo, ki ves panoptikum doživlja; ki ga ta panoptikum nervira in mu jemlje dimenzije, ta oseba mi ni biladale: človek, ki bi rad nekaj napisal, a ne more. No, in tako sem napisal po vsem nekaj družera kot to, kar sem prvotno napisoval. Vsekakor pa sem zadovoljen, da sem se končno lotil tematike iz naših dni in vsaj enkrat opustil partizansko. Seveda bom s tem tudi nadaljeval.

Kako sem se odločil, da pišem za mlado Gledališče Slovenskega Primorja? Rad pišem za mlada gledališča, ki so pogumna in sveža.

Da, tudi svojo prvo dramo »Ko bi padli oživelj« sem ponudil mlademu Mestnemu gledališču v Ljubljani. Za to sem si bil vedno hvaležen in z njihovo uprizoritvijo (da ne govorim o zavzetosti dramaturga Moravca) sem bil od sile zadovoljen. Zlasti s Severjevo režijo. In prav ta uprizoritev mi je dala izpodbudo, da sem takoj za tem napisal dramo »Ena sama noč« iz partizanskih dni, ki se ji obeta skorajšnja uprizoritev.

Seveda, Celjski festival je privedel, od katere si posebno mladi veliko obetamo. Tudi, če bi ne bil prav jaz zastopan na njem, bi si ga ogledal z največjim veseljem. Želim in upam, da bodo taki festivali prišli pri nas v vsakokratno prakso.«

KRVAVA POT

jugoslovansko - norveškega prijateljstva

V naši filmski koprodukcijski dejavnosti smo doživeli izredno prizerno presečenje. Pripravila sta nam ga jugoslovanska podjetje »Avala-film« in norveška proizvodnja »Norsk Film«, ko sta skupaj posnela zgodbino o življenju jugoslovenskih internirancev na Norveškem. To je tudi prvi film, katerega nismo mogli izdelati drugače kot v koprodukciji in zato je rodilo to so-delovanje pozitivne sadove za obe strani: uspel je umetniško in idejno visokovredni film, ki se nam ga ne bo treba sramovati.

V svetu so posneli precej filmov po drugi svetovni vojni, kjer obravnavajo dogajanje v nemških koncentracijskih taboriščih in nam kažejo vso okrutnost in strahovanje hitlerjevske Nemčije. Med najbolj uspele med temi filmi uvričamo poljski film »Poslednja etapa« in ameriški »Sedmi križ«, ki smo ga videli tudi v Kopru. Tema dobrima in pretresljivima filmoma lahko mirno postavimo ob stran tudi »Krvavo pot«. Scenarij za »Krvavo pot« je napisal

Zgodba, ki jo pričoveduje film, je skopa, skoraj samo dokumentarna, toda pretresljiva. Vso Evropo pretresa strašna beseda: vojna. Samo nekje visoko na Norveškem je majhna samotna vasica, kjer skoraj niso vedeli, kaj se dogaja po svetu. V to mirno življenje je udarilo kakor strela, ko so Nemci pri njih postavili taborišče in privlekli vanj jugoslovenske internirance. Določili so jih, da bodo gradili cesto. Bliznje norveške kmote so Nemci prisilili, da so delali skupaj z interniranci. Bili so preddelavci in plačali so jih. Tako so si Norvežani težko pridobili zaupanje Jugoslovanov, s katerimi so Nemci počenjali najbolj zverinske stvari. Norvežani so bili dobro ljudje, prebili so led in našli pot do mučenih ljudi. Narisali so jih zemljovid krajev okoli taborišč in preskrbeli vse potrebitno za beg. Toda nikjer ni manjkalo izdajalcev. Podrobno zasledujemo v filmu zgodbo mladega dečka Janka, jugoslovenskega interniranca, ki mu pomaga Norvežan Četil, čeprav mora preko trupla lastnega sina — kvishinga.

Nobenega nasilnega simbolizma ni v filmu »Krvavo pot«, le z ostrimi, realističnimi potezami je orisan vzdušje ubijanja, mučenja in strahu, v katerem žive interniranci. Film je posvečen jugoslovansko-norveškemu prijateljstvu, prijateljstvu med dvema malima državama, ki sta med zadnjim vojno delili podobno usodo. Zato govorji iz srca vsem Norvežanom in Jugoslovanom, govoriti hrati vsem tistim, ki jih je kdaj tlačila fašistična peta, da so trpeli za svobodo in verovali vanjo v najtežjih dneh.

Prizor iz filma norveško-jugoslovanske koprodukcije »Krvava pot«

Zadnja dva zvezka „Čebelice“

Knjižnica »Čebelica«, ki jo izdaja Mladinska knjiga v Ljubljani in je namenjena našim najmlajšim, cincibankom, se je pomnožila za nadaljnja dva zvezka.

9. zvezek je prinesel madžarsko ljudsko pravljico »ZAJČKOV ZVONČEK«. Pravljica nam govori o zajčku, ki je imel zvonček in ga je nekoč obesil na vejo v grmu, nato pa je zaspal. Med spanjem pa je grm zrasel v drevo tako, da ni mogel zajček več do svojega zvončka. Zato se je moral zateči h nekomu, ki bi mu pomagal do zvončka. Še je in prosil sekiro, da bi mu posekala drevo, pa ni hotela; šel je k brusu, da bi prisilil sekiro... Tako dolgo je hodil, in toliko pomoči je prosil, dokler ni prišel do kosca, ki mu je dal travo in z njo je po dolgem iskanju dobil nazaj svoj zvonček.

Pravljico je priredil in prevedel lepo ilustriral pa Nikolaj Omersa.

11. zvezek pa prinaša japonsko pravljico »MARELIČIN SIN«. Mož in žena sta bila brez otrok. Nekega dne dobi žena v reki Marelico, v njej pa je bil otrok. Dala sta mu ime Mareličen sin. Živel je v njima in jima pomagal. Nekoč je zvedel, da žive na nekem otoku razbojniki, ki so zelo škodovali ljudem. Odpravil se je in rešil ljudi teh razbojnnikov. Pri tem pa so mu pomagale živali, ki si jih je napravil za prijatelje. Vrnil se je nato k staršem, a tam ni dolgo ostal. Hodil je po svetu in povsod preganjal razbojnike.

Pravljico je priredil in prevedel Pavel Holeček, ilustriral Maksim Sedaj.

Ljudske pravljice imajo to lastnost, da so preproste, po svoji filozofiji življenja globoke in nadvse praktične,

Prvo izmed gornjih dveh bi uvrstili v tisto vrsto ljudskega gradiva, ki je nastalo iz nekega veselega odnosa do življenja

Druga je resnejša in ima za motiv vero v junaku, ki se borijo za ljudstvo ter ga odrešijo trpljenja. To so Petri Klepoi, Martini Krpani, Kralji Matjaži, to je tudi Mareličen sin, ki je pokončal izkorisčevalce in razbojnike, osvobodil ljudstvo in — kar je posebno važno — šel po svetu, da je nadaljeval s svojo misijo reševanja in osvobajanja. M. Breclj

BORBA PROTI FAŠIZMU

in praznovanje prvega maja
V SLOVENSKI ISTRI

V Slovenski Istri so zavedni anti-fašisti začeli z borbo proti fašizmu že leta 1919. Res, da takrat še niso nujno vedeli o narodnoosvobodilni borbi, vendar jim je nihjivo prepričanje narekelovalo, naj bodo delavni in na podvoju svojo delavnost za tisti dan, ki bi prišel. Malo je znano o delovanju skupine komunistov iz vasi Gabrovica, Tinjan, Rijana, Škofije, Čežarji, Pobegi, Dekani in Rožan, ki je mesec aprila 1919. priznajala napad na italijansko vojsko postojajočem v Dekanah. Na sestanku, ki so ga sklicali v Gabrovici, so ugotovili, da se ne obstajajo pogoji za izgon okupatorja, sklenili pa so, da bodo borbo proti italijanskemu okupatorju nadaljevali.

Dve leti kasneje so na volitvah 21. maja 1921 pokazali fašistom svojo odločnost. Se je starejšim ljudem v spominu tisti dan, ko so koprski fašisti poigrali v Gabrovici in se odpravili preko Dekanov in Škofij proti Ospu, da bi še tam preprečili volitve. Zavedni tovarisi iz Ospa, Gabrovice in Maščevlju so zbrali in na krizišču pod Maščevljami napravili fašistom zasedo. Ker se je koprskim fašistom pridružilo še več milijenskih fašistov, je stela skupina, ki je drvale proti Ospu, kakih 30 črnih srcej. Domazini so fašiste napadli z oroojem, tako da bila trejtina ranjenih. Od domazinov pa je padel tovaris Andrej Zerar iz Gabrovice. Fašisti so se moralni umakniti v Koper, volitve v Ospu so potem potekale v miru. Večino glasov je dobila komunistična stranka.

Fašistični teror se je stopnjeval.

Minog tovarisi so bili aretirani in obsojeni na več let zapora, nekateri pa so se umaknili v Jugoslavijo, drugi v Francijo. Tisti, ki so ostali doma, so se potrudili in s tovarščema Ivanom Purgierjem iz Gabrovice in Latom Vatovcem iz Čežarjev poiskali zvezo s komunisti iz Julijanske Krajine v Parizu. Ti so poslali v pomoč Kolarič Natala, rodoma iz Sv. Barbare (Koroščev v Miljkih hribih), Kolariča so fašisti leta 1944 z mučenjem umorili. Kolarič, ki je v novembру 1940 prišel iz Pariza, je dne 6. decembra 1930 sklical sestank antifašističnih delavcev-komunistov v Gabrovici pri tovaršu Aloju Primožiču. Sestanka spo so udeležili: Ivan Purger, Lazar Purger, Jožef Purger, Anton Krasovec, vsi iz Gabrovice, Anton Bernetič iz Kortin, Lado Vatovec iz Čežarjev, Ivan Cah iz Rijane, Ivan Jakominič iz Kubeda, Karel Kocjančič iz Rožana in drugi.

Iz priprave so se vršile v največji konspiraciji. Ceprav so nekateri tovarise arretirali, se zveza ni pretrgala. Pokazala se je potreba, da si nabavijo še nekaj ciklostov, katere je nujno potreboval center Ilirske Bistrice. Na sestanku, ki je bil pri Ivanu Cahu v Bertoši pri Rijani, so sklenili, da bosta ciklosti izdelala Ivan Cah in Avgust Furlanič. Izdelovanje ciklostov pa je bilo takrat nevarno delo, zato je to prevzel sam Cah in je ciklosti izdelal v nočnih urah. Pisali stroj in ciklosti, ki ga je imela tehnik v Gabrovici, so uporabljali tudi v Čežarjev, kjer so tiskali litografijo na okraj Koper in okoliške vasi. Prenaslanje stroja in ciklostov je spravilo v zapora tovarisa Avgusta Primožiča iz Čežarjev. Tega so mu strelki Dekani – Š. Anton aretrirali karabineri in zaplenili ciklosti in pisalni stroj.

Ko so se ljudje Slovenske Istre 1. maja 1931 zdobili, so videli po cestah polno letatkov s parolami: »Zivljenje našem! Zivljenje Lenini! Proletari vseh dežel, združite se! To jih je zelo navdušilo. Po hribih so plap-

lače zastave, kjer se jih fašisti niso upali sneti. Zastave so bile prizvezane z čimbenimi vrvimi, kar je vzbušalo strah, da je to povezano z bombaradi.

Fašiste je ta akcija zelo presenetila, ker so bili prepričani, da imajo vse komuniste, ki so jih nekaj dni prej tako varno »shranili«, v zapornihi. Med ljudstvom je zraslo prepričanje, da je Prvi maj njihov praznik in da so praznovali še v večjim davnuščenjem.

Propagandno literaturo so prejemali tudi iz drugih krajev. Tako je Janko Vatovec iz Završka – Vremski Britof posiljal literaturo Gabrijela Barutu v Gabrovici nova tehnika. Začeli so najprej tiskati letake s parolami: »Zivljenje našem! Otrokom kruna v delavcem delo!« Dol s praznikom 21. aprila (Natale) in razglasil napred. Vincenc Kocjančič je razdeljeval v Bertokih v Trstu in razglasil delavstvo in knete. Organiziral je tri večje demonstracije, ki so jih udeležili prebivalci v Dekanih, Škofijah, Plavjah in bližnjih vasih. Karel Mančekič v Šmarjeti, Piranu in Izoli. Temu sta pomagala Franc Kocjančič v Oskar Severini. Franc Ivančič v Roman Ivančič se je razdeljeval literaturo v Gabrovici, Ospu, Maščevljem, Dolini, Borstu, Domju in sosednjih vasih. Anton Bernetič in Ivan Kostol s skrbel za Kortin, Loko, Bezdrevico, Podpeč, Črnotiče, Podgorje, Kubed v bližnjih vasih. Otilija Dobrinja pa je oskrbovala Lo-

par, Truške in ostale vasi tega sektorja.

Literatura je bila raznovrstna. Največ je bilo člankov o zasluževanju slovenskega naroda, o zatiranju slovenskih šol in materinega jezika in o brezposelnosti. Dobivali v čitalni so tudi literaturo organizacije »IT-GR«. Vzdrževali so veze z ostalimi komunisti Julijske Krajine in tudi z italijanskimi komunisti. Ivan Jakominič v Florjan Rojc iz Kubeda sta imela vezu tudi s Hrvatsko Istro z mežuji. Matijem v vasi Salež-Literaturo mu je dostavljala starčica Marija Roje iz Kubeda.

Leta 1932 se je vrnil iz Pariza Kolarič Natal, kjer je v ilegalni dokončal partizski tečaj. postal je funkcionar pokrajinškega komiteja v Trstu in razglasil delavstvo in knete. Organiziral je tri večje demonstracije, ki so jih udeležili prebivalci v Dekanih, Škofijah, Plavjah in bližnjih vasih. Karel Mančekič v Šmarjeti, Piranu in Izoli. Temu sta pomagala Franc Kocjančič v Oskar Severini. Franc Ivančič v Roman Ivančič se je razdeljeval literaturo v Gabrovici, Ospu, Maščevljem, Dolini, Borstu, Domju in sosednjih vasih. Anton Bernetič in Ivan Kostol s skrbel za Kortin, Loko, Bezdrevico, Podpeč, Črnotiče, Podgorje, Kubed v bližnjih vasih. Otilija Dobrinja pa je oskrbovala Lo-

par, Truške in ostale vasi tega sektorja.

Zadnje dni aprila 1945 je v Trstu vladalo vzužuje napetega razgledanja. Na višini med Općinami in Trstom je bilo nad 10.000. Kosovelova brigada dobila nalogo, da se ponoti prebjede desno od Općin skozi nemško utrdbe v Trstu.

To ni bila lahkna naloga. Nemci so bili dobro utrjeni in oboroženi. Zaradi tega je bilo težek nujno protestno zborovanje. Policeja ga je hotel razbiti, prišlo je do preteka, policeja je streličala v množico, nekdo je vrgel bombu... Veliko so jih aretrirali in sedem vojvodil.

V spominčicičkih rezultatih je kongres II. internacionalne rezolucije: »Določa se začetek mednarodne manifestacije, ki bo vselej dolocenega dne. Hkrati v vseh delavcih v vseh mestih istega dne bodo začeli delavci v oblasti, nači se delavci dan z zakonom omesti na osem u ter da se izpolnijo vsi sklepki mednarodnega kongresa v Parizu.« Prvi maj so delavci takšno manifestacijo priredili 1. maja 1890.

Odtlej je 1. maj postal mednarodni delavski praznik, ki ga priznajo vse svetovno.

V svoji knjigi »Dinamit«, ki popisuje razvoj delavške gibanje v ZDA, je pokojni ameriški pisatelj Louis Adamic opisal tudi dogodke v Chicagu leta 1886. Objavljamo odločitev iz tega opisa:

Zima je minila, in Veliki dan, »der Tag«, Prvi maj so je blizu.

Delodajenci so sklenili, da ne bodo več popuščani. Protiv osemnemu delovniku se je treba boriti. Jay Gould je bil preklet neumem, da je delavške zvezze priznal. Oni bodo zvezze razbili in upravljali tovarne po načelu »odprtne trgovine«.

V skladu s to odločitvijo je Mc Cormickova tovarna pojdelskih strojev februarja postavila na cesto na statino delavcev, ki so bili član delavške zvezze: najela je stavko in 300 oboroženih »detektivov«, ki naj bi skrbeli za vamnost teh stavkov. Ukrepljor moramo pristevati tistim, ki so proletari načbolj razčaščeni: agitatorji so seveda do godeli zagubili, poudarjali in obdelovali z vseh plati. Med organizacijami, ki jih je Mc Cormickov ukrep prizadel, so bili tudi Mednarodna zvezda tesarjev, ki je vodil silovito energično Louis Lingg, zagrizen anarhist. On je verjetno dinamit, če da je to edina snov, ki kaže zadeve in je zagovarjal njega uporabo. Knalni po dogodu v tovarni Mc Cormick je postal Lingg članom zvezke toločnico.

Pravim vam, da se moramo tem počasnim (to je kažit) načinom priznati, da je treba boriti. Jay Gould je bil preklet neumem, da je delavške zvezze priznal. Oni bodo zvezze razbili in upravljali tovarne po načelu »odprtne trgovine«.

V skladu s to odločitvijo je Mc Cormickova tovarna pojdelskih strojev februarja postavila na cesto na statino delavcev, ki so bili član delavške zvezze: najela je stavko in 300 oboroženih »detektivov«, ki naj bi skrbeli za vamnost teh stavkov. Ukrepljor moramo pristevati tistim, ki so proletari načbolj razčaščeni: agitatorji so seveda do godeli zagubili, poudarjali in obdelovali z vseh plati. Med organizacijami, ki jih je Mc Cormickov ukrep prizadel, so bili tudi Mednarodna zvezda tesarjev, ki je vodil silovito energično Louis Lingg, zagrizen anarhist. On je verjetno dinamit, če da je to edina snov, ki kaže zadeve in je zagovarjal njega uporabo. Knalni po dogodu v tovarni Mc Cormick je postal Lingg članom zvezke toločnico.

Pravim vam, da se moramo tem počasnim (to je kažit) načinom priznati, da je treba boriti. Jay Gould je bil preklet neumem, da je delavške zvezze priznal. Oni bodo zvezze razbili in upravljali tovarne po načelu »odprtne trgovine«.

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Juriš! Hurah! in je bil mitraljez način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzhodnih predmetij Trsta. Tako je bil Trst obkoren od vseh strani.«

Tovarist Janez Benedik, ki se je udeležil borzb za Trst s Kosovelovo brigado, pripravljal je: »Tisti, ki ni bil z nami, si težko zanimali, kakšni obektki so nas nadvajali, ko smo v noč med 28. in 29. aprilm korakali skozi Vipavsko dolino na Kras in od tam proti Trstu. Kolikor je bilo vseh delavcev način, da se prav tiste dni vstopi na vzhodne obale Istra in po zavzetju. Buzeta prodrije do južnih in južnovzh

OB I. MAJU IN 10-LETNICI OSVOBODITVE

V vsej zgodovini delavskega razreda je zavzemalo praznovanje 1. maja prav posebno mesto. To praznovanje je postal simbol delavskih pravic. Za te pravice so se žene ramo ob rami borile z moškimi tovariši in ta borba jih je vse združevala in mobilizirala za nove cilje, ki so bili program revolucionarnega delavskega razreda. Izkorisčane in zapostavljene žene v predaprilski Jugoslaviji so spoznale, da je mogoče izbojevati enakopravnost samo v skupnem boju s proletariatom, ki se je boril za pravice in družbeni red. Zato so praznovale tudi 1. maj, ne samo kot splošni praznik delavskega razreda, ampak v znanih boju proti izkorisčevalcem in zatiralcem delovnega ljudstva in za pravice žena.

Ko so se tudi naše žene odzvali borbenemu pozivu leta 1941, in so v narodnoosvobodilni borbi kot aktive borce, ali delavce v zaledju, kot matere in žene borcev, doprinesle svoj velik delež k zmagi. Zmaga nad fašizmom je prinesla našim narodom socialno in nacionalno svobodo, za naše žene pa je obenem bila odločilna v njihovi borbi za enakopravnost.

Naše žene se v polni meri zavedajo vrednosti pridobitev in pravic, ki jih je dala naša družba ženi. Kljub temu pa položaj naših žena še ni rožnat in za naše delavke in matere je posebno težko. Razen dela v tovarni jo čaka doma še družina in oblica gospodinjskega dela, njen čas je skoraj odmerjen že za otroke in kaj šele za razvedrilo in za odrlik. Toda zavedati se moramo, da so te težave prehodnega značaja in da so veliko težje stvarni že za nami.

Napačno bi bilo, če bi žene uvidele rešitev teh težav v povratku v dom in ji gospodinstvu. Zgodovinski razvoj nam je pokazal, da je mogoče doseči ženino enakopravnost le z njenim sodelovanjem na vseh področjih družbene dejavnosti. To pomeni, da je treba ženo vključevati v poklice, v politično in gospodarsko življenje naše družbe. Le če bo žena sama sodelovala v proizvodnji in v gospodarskem ter političnem upravljanju, si bo lahko izbojevala take pogoje, ki jih bodo olajšali izvajanje njenih poklicnih, a tudi gospodinjskih in materinskih dolžnosti. Toda to že ni več nalogam samo žene, ampak vse družbe.

Seveda se to vse ne da doseči čez noč. Naša industrija je še premalo razvita, da bi lahko izdelala vse, za kar vemo, da bi bilo potrebno in dobro. Toda tudi čakati ne smemo. Zato ne boemo nikoli dovolj storili za to, da ženi omogočimo poklicno in družinsko življenje ter da bo lahko oboje kar najbolje izvrševala. Vse kar bomo storili v tej smeri, bo za družbo dobro naložen kapital. In zoper bo delavski razred tisti, ki bo pomagal ženi do uresničitve njenih ciljev.

Čas trpljenja in radosti za vsako ženo

Nekaj misli ob obisku koprsko porodnišnice

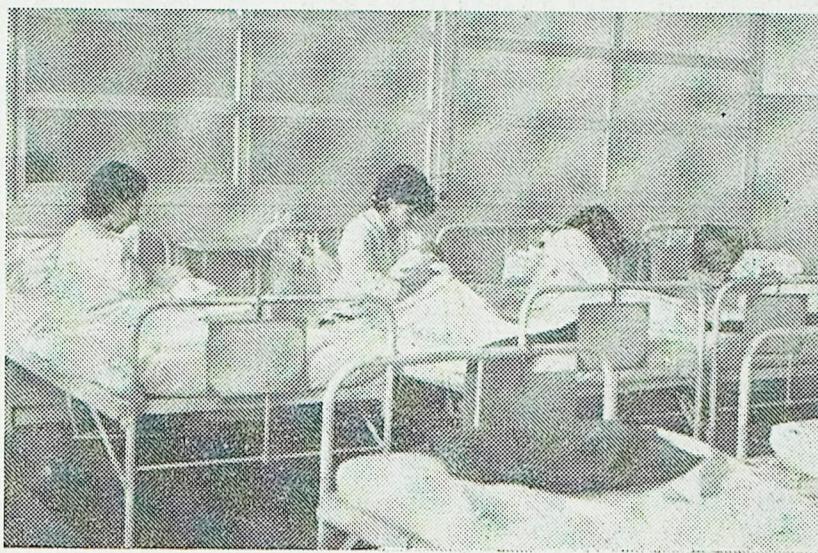
Novo koprsko porodnišnico sem videla zdaj prvič, staro pa sem dobro poznala — skušila sem jo. Spoznala sem jo ravno ob tistem nesrečnem času, ko so bili skoraj v novi (vsa v mislih) in so stari posvečali kaj malo skrb in pozornosti. Za nas, ki smo tam ležale, pa je malo pomenilo upanje, da se bodo že čez štirinajst dni ali tri tedne preselili v nove prostore. Tako je bilo in spomine sem obujala, ko sem si ogledovala nove prostore.

Šef oddelka, porodničar in ginekolog dr. Kolenc, nas je prijazno sprejel. Po njegovem mnjenju ima oddelek še veliko pomanjkljivosti, da bi bil tak, kot to zahteva današnja moderna medicina. Pri tem je obžaloval, da sem poznala staro porodnišnico in da se mi ob primerjavi kljub njegovemu govorjenju vsljuje misel, kako zelo so napredovali. Čeprav razumem, da mu je težko, ko nima operacijske dvorane, niti operacijske mize za potrebne kirurške posege in da mora imeti veliko dobre volje in iznajdljivosti, da premesti te nedostatke brez škode za bolnico, moram priznati, da je današnja porodnišnica velik uspeh koprskega zdravstva. Zato bi vam rada povedala, kakšna je danes in kakšna je bila še lanskoto leto.

Najprej nekaj splošnih podatkov: porodnišnica ima danes 35 postelj (kar je res premalo, saj jih imajo v Postojni 60, pa je komaj nekaj več

ne postelje, ki so bile ob našem obisku prazne. Velika sobana, kjer ležijo otročnice, je pregrajena s stekleno steno, za katero so v svojih posteljicah otroci.

Ko prideš takole na obisk v porodnišnico, je videti vse lepo, zdi se ti, da žene lahko prebjego svoj čas kar prijetno in zadovoljno. Polnoma drugače je, če tam ležiš in doživilaš vse na lastni koži. Vidiš stvari, ki ti jih ne pokaže noben obisk in ne more povedati nihče, ki ti razkazuje oddelek. V tolažbo tistim ženam, ki zdaj tam ležijo in ki mogoče boleče občutijo kake pomanjkljivosti, bi rada povedala, da sem postkušala tudi ljubljansko porodnišnico, ki je brez dvoma bolje urejena od kopriske, da nisem ne rodila in ne ležala v sobi, kjer jih je bilo največ, in vendar sem malce stresla termometer, da ni kazal čez 37°, da sem lahko šla domov. V ilustracijo pa naj vam še povem, kako je bilo v stari koprski porodnišnici. Rodile smo v sobi, kjer so bili pregledi nosečnic, kjer so babice previjale novorojenčke (otroških negovalk ni bilo) in kjer so tudi sprejemale obiske svojih kolegic iz drugih oddelkov. Ti »obiski« so včasih kazali veliko zanimanja za porodnico, tudi tolažile so jo, če je hudo trpela, toda ženam je bilo pogosto to neprjetno, da o drugem niti ne govorim. Babica je imela polne roke dela, porodničarja-spezialista ni bilo in če so nastopile

Lepa in svetla soba v koprski porodnišnici, kjer ležijo otročnice. Pravkar jim je negovalka prinesla lačna usteca

taleska materinskega doma nimamo

še nikjer v Sloveniji in seveda tudi ne v koprski porodnišnici. Priznati pa moram še, da je materinski dom v Kopru najslabkojša točka porodnišnice. Bolj je podoben vojašnici kot materinskomu domu: ozka, dolga soba z golimi stenami in v sobi nič drugoga kot vrsta postelj. Toda končno je koristen že zaradi tega, ker lahko nosečnica v njem počaka na porod in ker se vsaj nekaj dni pred porodom spočije, kar je velikega pomena. In ker morajo zaradi pomanjkanja prostora včasih prezgodaj odpustiti kako otročnico, bi moral biti v materinskem domu tudi prostor, kjer bi mati z otrokom počakala toliko časa, da se lahko brez

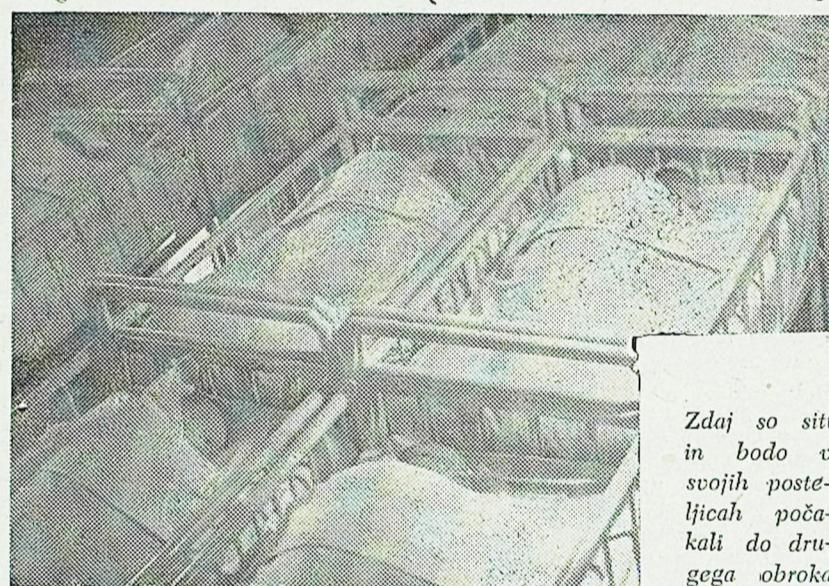
nevarnosti poda tudi na daljšo pot. Uspešno delo porodnišnice je tesno povezano s terenom. Tega se zaveda tudi dr. Kolenc, zato vodi posvetovalnico za noseče in ginekološko ambulanto v bolnici. Kmalu bo začel z delom tudi dispanzer za žene. Spričo pomanjkanja osebja, zlasti zdravnikov in špecialistov, je ta del porodništva še v razvoju.

Zaupanje ljudstva v porodnišnico je važen pogoj za visoko raven potrošnje na določenem področju.

To zaupanje si zdaj pridobivajo v koprski porodnišnici z vestnim,

vztrajnim in nesrečnim delom. Navedemo so dosegli že lepe uspehe in želimo jim še večjih.

Z. L.

Zdaj so siti in bodo v svojih posteljicah počakali do drugega obroka

porodov kot v Kopru), od tega 16 porodniških, 10 ginekoloških in 9 za čakajoče. V koprski porodnišnici prihajajo žene iz koprskega okraja in s Kršo. Tiste, ki potrebujejo nujno pomoč zdravnika — porodničarja, pripeljejo tudi iz bujskega okraja. Na oddelku delajo 4 babice (3 v porodni sobi) in 3 otroške negovalke, kmalu pa pride še ena medicinska sestra, absolventka višje medicinske šole, kar bo zdravniku v veliko pomoč in razbremenitev. Iz koprskega okraja rodi v porodnišnici 70—80 odstotkov vseh nosečih žena, iz samega Kopra pa kar 95 odstotkov, kar je lep dokaz, da je naša porodnišnica pridobila zaupanje. Zdravstveni strokovnjaki pravijo, da sedanje stanje porodnišnice, za katero so investirali mnogo denarja, zadošča za približno pet let. Nove, bolj ustrezone prostore pa bo dobila porodnišnica v novi bolnici, ki jo misljivo zidati pri Skočnemu, na tribanskem pobočju.

Porodništvo je ena najvažnejših panog zdravstva, zato ni čuda, da mu tudi pri nas posvečajo prav posebno pozornost. Od pravilne in pravočasne porodne pomoči je odvisno dvoje življenje: materino in otrokovo. Ni ga zdravstvenega delavca, ki bi imel tako veliko odgovornost, kakor porodničar. In čim bolj je urejena bolnišnica in nadzorstvo nad nosečnicami, čim več ve mati o dogajanjih in nevarnostih za časa nosečnosti, med porodom in po njem, tem boljše uspehe imamo v porodništvu. S tem je obenem nakazana tudi vloga porodničarja, ki se ne more omejevati samo na porodno sobo.

Toda vrnimo se v koprsko porodnišnico. Soba, kjer žene rodijo, je sama zase, ločena od drugih. V njej so tri snažne in lepo pograjne

nepredvidene hude komplikacije (kar se vedno lahko zgodi kljub pregledom med nosečnostjo), je čakal ženo prevoz z rešilnim avtomobilom v Postojno ali v Ljubljano. Po porodu smo ležale v sobi, kjer je bil vsak najmanjši možni kotiček izkoriščen za posteljo in od porodne sobe nas je ločila tenka stena in vrata, ki so se slabno zapirala. Slišali smo vsak vzdih in ječanje in ponoc nismo spale, ker takrat je prišlo največ žena. Da je bilo vse skupaj še bolj mučno, so ravno dali otroške posteljice prepleškati (pripravljali so se za preselitev v novo porodnišnico) in tako smo imele otroka pri sebi v postelji od trenutka, ko ga je babica po porodu skopalna. Na enem »pobočju« kotanjske postelje je ležala mati, na drugem pa otrok in oba sta silila v »dolino«. Za oba je bilo neprjetno in težko. In če je jokal en otrok, so se emrali vsi, matere pa niso mogle spati. Seveda pa pri tem novorojenčki tudi niso imeli reda v prehrani, kajti matere so jih dojile, kadar so zajokali. To je potem marsikatera draga plačala še doma, ker otrok ni bil vajen rednih obrokov. Upam, drage matere, da vam je zdaj bolje!

Nosečnice iz oddaljenih krajev, ki ne morejo tvegati potovanja med porodom, in tiste, ki zaradi kake nepravilnosti morajo čakati porodčin bližje porodnišnici, najdejo začišče v materinskem domu, ki je sestavljen del vsake porodnišnice in kjer žene čakajo na porod. Materinski dom pa ima tudi druge naloge: naj bi vzgajal bodoče matere v higieni, negi dojenčka, dajal osnovne pojme o porodu, negi otročnice itd. Po pravilniku naj bi imel zato materinski dom dva oddelka: enega za nosečnice in drugega za matere z dojenčki. Toda

Graditev socializma je v naši državi vključila žene na vse področje javnega življenja in postavila pred njo nove in vedno večje naloge. Za izvršitev teh nalog pa nista potrebni samo politična zavest in moralna sila, temveč tudi telesno zdravje. Zato je telesna vzgoja izredno važen činitelj v življenju naših ljudi. Naloga telesne vzgoje je, da ustvari zdrave, odporne, močne, moralne in zavestne graditelje socializma. Torej v smotru in nalogah telesne vzgoje ženske ali moških ni nobene razlike. Razlika pa je, kako uporabljamo sredstva za telesno vzgojo v delu z ženskimi skupinami, z nekatrimi omejitvami, oz. na kaj je treba posebno paziti, kadar razvijamo žensko telo.

V naši družbeni skupnosti izpoljuje žena dve nalogi: Prvo je njeni naravna dolžnost — to je materinstvo, drugo pa je, da aktivno sodeluje pri graditvi družbe, ki ji daje osnovne možnosti, da bo lahko izpolnila vse to, kar ožja in širša družba od nje pričakuje.

Materinstvo odreja neke razlike pri pripravi, izbirji in uporabi telesnih vaj pri delu z ženami. Kajti žena je grajena tako, da lahko kar najbolje nastale v mlademu telesu zaraži prehitre rasti in razvoja. V dobi dozorelosti pa služi telesna vzgoja predvsem za ohranitev zdravja in delovne sposobnosti in odpravlja obenem škodljive posledice napornega dela. V dobi, ko se začnejo kazati znaki staranja organizma, pa telesna vzgoja osvežuje in podaljšuje delovno sposobnost.

Nadeti štrukeljčki

50 dkg moke, 3 dkg kvassa, 2 dl mleka, malo soli, 12 dkg surovega masla ali margarine, 1 do 2 jajci, 8 dkg sladkorja, 1 zavitek vanilije. Sladek nadev: marmelada, Slan nadev: sesekljana klobasa, žlica paradižnikove mezge, žlica smetance; po okusu kapre ali gorčice.

Iz moke, kvassa, mlačnega mleka, soli, maščobe in jajo ugnetemo testo. Če bomo uporabili sladek nadev, tedaj dodamo testu še sladkor ali zavitek vanilije.

Ko testo dobro vzhaja, ga na poskrabani deski dobro zvaljamo za pol prsta na debelo. Z nožem ali kolescem izrežemo iz njega 5 cm široke in 20 cm dolge proge, namazemo jih z marmelado ali slanim nadevom in zvijemo. Zvitke ali strukeljčke postavimo pokoncu v namazan pekač. Ko je pekač poln, ga postavimo za 10 do 20 minut na toplo, da štrukeljčki vzhajajo. Preden denemo pekač v pečico, prilijemo pri strani nekaj žlico mlačnega mleka. Pečene štrukeljčke serviramo tople ali mrzle.

Slan nadev naredimo takole:

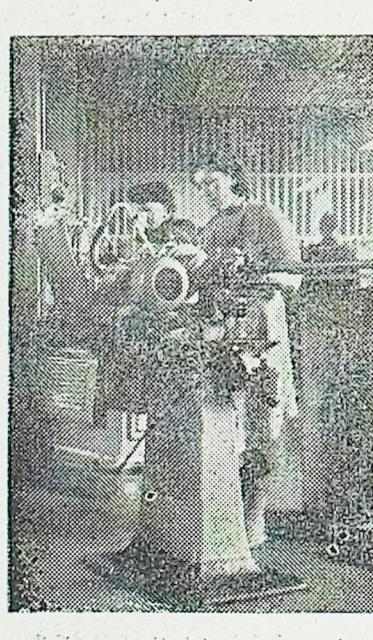
Klobase, salame ali tudi ostane počenega ali kuhanega mesa seseckljamo ter zmešamo s paradižnikom in smetano v gosto kašo. Nadev po okusu še začinimo s sesekljanimi kaprami ali porčico.

*

Proti glistam pri otrocih poznamo eno enostavno sredstvo, ki pa ponavadi nikoli ne odreže: zdrobimo tri velike žlice bučnega semena in ga skuhamo v pol litra vode, ocedimo in damo otroku dvakrat dnevno, zjutraj in zvečer eno malo žlico.

*

Če potrebujete samo nekaj kapljic limone, ni treba, da jo razrežete, ampak napravite samo majhno luknjo, z zobotrebcem. Limona bo ostala dolgo sveža, tudi če ste nopravili več luknjo.

Delavke pri stroju v »Mechanotehniki« v Izoli

PRIPRAVE ZA POKRAJINSKI ZLET „PARTIZANA“ V KOPRU

Letos v Sloveniji ne bodo imela društva za telesno vzgojo »Partizan« skupnega republiškega nastopa, temveč bodo pokazala svoje uspehe in napredek na dveh pokrajinskih zletih. Prvi bo maja meseca v Celju za vsa društva severovzhodne Slovenije, drugi pa 11. in 12. junija v Kopru za jugozapadni del naše republike. Pokrajinski zlet v Kopru bo po svojem obsegu največja letosnjša telovadca in politična manifestacija v okviru proslav 10. obletnice osvoboditve. Preteklo nedeljo se je v Kopru sestal širi zletni odbor. Predstavniki devetih okrajin: Gorica, Kočevje, Kranj, Ljubljana, Postojna, Radovljica, Sežana, Tolmin in Koper — so se z ožjim zletnim odborom ter predstavniki republike zvezze pogovorili o pripravah za zlet.

Predsednik zletnega odbora tov. Svetozar Polič je na sestanku poročal o delu ožjega zletnega odbora, ki je zaradi obsežnega posla formiral potrebne komisije in podkomisije. Trenutno ima največ dela gradbeno-tehnična ter gospodarska komisija. Prva je delo razdelila kar na pet podkomisij, od katerih je ena zadolžena za ureditev koprskega staciona, ki bo moral ta dan sprejeti preko 20.000 ljudi. V ta namen bodo morali preurediti vse stacione. Zgraditi bodo morali širše dohode in izhode, postaviti garderobe, častno tribuno, komandni stolp, paviljone, napeljati vodovod in urediti sanitarno naprave. Razširili bodo tudi prostor za gledalce z velikim naspom na vzhodni strani staciona; nasp bo urejen kot naravna tribuna in bo dolg 120 m, 8 m širok in pol metra visok. Razen tega bo gradbena komisija uredila letno telovadišče ob morju, kjer bodo v soboto 11. junija popoldne športne tekme.

Gospodarska komisija ima tri najvažnejše veje in sicer promet, prehrano in prenočišča. Prometna komisija bo predvsem skrbela za avtomobilski prevoz telovadcev od železniške postaje Podgorje do Kopra in obratno. Prireditveni odbor je apeliral na ostale okrajne zvezze, ki niso dolžne poslati svojih telovadcev v Koper, pa kljub temu nameravajo nastopiti, da same preskrbijo za svoje člane direktni prevoz do Kopra. Prometna komisija bo lahko z mobilizacijo vseh razpoložljivih prevoznih sredstev v koprskem okraju zagotovila le prevoz telovadcev iz devetih okrajev, ki so dolžni poslati svoje telovadce v Koper. Na podlagi prijav bo komisija pravočasno objavila razpored posebnih vlakov in vozni red avtobusov ter drugih vozil. Radovljica in Kranj bosta naročila skupen vlak z Gorenjsko do Podgorja. Kočevje bo prišlo v Koper z lastnim prevozom in prav tako Postojna, Gorica, Sežana in Tol-

min. Ljubljana bo svoje telovadce pripeljala z avtobusi in deloma z vlaki.

Po prihodu v Koper bo za telovadce skrbela gospodarska komisija s stanovanjsko in prehranbeno podkomisijo. Stanovanjska komisija je v samem Kopru ter v nekaj kilometrov oddaljenem pasu okrog njega pregledala vse primerne prostore (šole, zadružne domove in druge dvorane). Tu bo lahko pripravila skupna prenočišča na slami za okrog pet ti-

soč telovadcev. Za ostale pa bo komisija uredila še dvoje velikih šotorišč v bližini Kopra in sicer v Ankaranu in v Seminu. Zletni odbor je naprosil JLA za šotorje za okrog 3 tisoč ljudi. Vendar tudi to ne bo zadostovalo in bodo nekatere okrajne zvezze, kot na primer Kočevje in Postojna same preskrbele in uredile šotorišča za svoje člane. Temu vzhledu bi morali slediti zlasti vsi ostali udeleženci iz celjske cone, kajti koprski zlet bo v času turistične sezone, ko so tukajšnji hoteli in

gostišča prezasedeni z domaćimi in tujimi gosti, in bo za prenočišča veno v Kopru. Prehranbena komisija

Prehrana bo za telovadce urejena po vojaško. Kuhalo bodo v kotlih. V soboto zvečer in nedeljo zjutraj bodo telovadci imeli večerjo in zajtrk tam, kjer bodo prenočevali, v nedeljo pa bo kosilo za vse pripravljenje v Kopru. Prehranbena komisija je na sestanku poročala, da bo prehrana za telovadce sicer enostavna, toda izdatna in okusna ter ne predraga. Trije obroki za telovadce bodo stali 120—dinarijev. Vsem ostalim udeležencem pa bodo postregli v rednih gostiščih ter v številnih stojnicah, kjer bodo lahko dobili hladna in topla jedila ter brezalkoholne pijače in sadje.

Sanitetna služba zletnega odbora bo preskrbela za organizacijo prve pomoci s centralno ambulanto v Kopru, kjer bo stalno dežuralo več zdravnikov in bolničarjev. Imeli bodo na razpolago potrebitno število avtoambulant za primere nujnih prevozov v bolnišnico. Vodstvo sanitetne službe pa je na sestanku v Kopru pripravilo vsem okrajnim zvezam, da naj dodelijo vsaki večji skupini, ki bo prišla v Koper, na pot posebnega zdravnika, ali vsaj medicinske sestre.

Udeleženci sestanka so nato prijavili ožjemu zletnemu odboru število telovadcev, ki jih nameravajo posamezni okraji poslati na koprski zlet. Te prve prijave že sedaj presegajo 7 in pol tisoč telovadcev in ki bodo do nastopa skupaj z telovadci iz ostalih okrajev celjske cone gotovo presegle številko 10.000. Po prvih prijavah bo Kočevje poslalo na zlet 541 telovadec, Gorica 780, Koper 1595, Kranj 567, Ljubljana 1948, Postojna 506, Radovljica 886, Sežana 210 in Tolmin 339. Odbor je sklenil, da je zadnji rok za prijavo 31. maj in da bo zavrnil vse tiste prijave, ki bodo prispele v Kopru po 1. juniju.

Končno so se na sestanku prireditelji ter predstavniki okrajne ter republiške zvezze »Partizana« pogovorili še o programu tekm ter nastopov in o podrobni organizaciji zleta. Natančen program bo objavila propagandna komisija zletnega odbora v posebni brošuri. Doslej je sklenjeno, da bodo v soboto 11. junija tekmovanja na letnem telovadišču ob morju, zvečer pa bodo tek-

(Nadaljevanje na 11. strani)

Zmavc je zrnjal z glavo.
»Kolosov polar govori. Kušar je samo začel, toliko da je spregovoril o svojem načrtu, že se je oglašal polar. Kušarju je bilo kar prav, da mu je besedo, zdaj ima svoj načelnih govor.«

»Vlečes me!«

»Kar sam se prepričaj, čudno pa ni, da mi ne verjameš.«

Livar se je odpravil proti domu. Maks pa je planil v dvorano. Zaupnikov je bilo še precej, a se je je vsak čas kdo dvignil in se odpravil na nočno zmeno.

Rado je stal široko razkoračen sredi stolov. Mahal je z rokami in z vsem telesom, obraz mu je izražal sveto vnemo. Maks se je nehote domislil misjonarja, ki ga je poslušal pred mnogimi leti. Misjonar je vernikom izvabljal solze; Rado je pa zaupnike pribjal na stole in so ga poslušali kakor ni se nihče nikogar ta večer. Govoril je dosti glasnejše kakor je bilo treba za peščico ljudi, zdelo se je, da pozablja, kje je in se predaja zanoso, govori pač, ker se mu nudi priložnost. Gladko mu je tekla beseda o raznih zgodovinskih dobah, pripovedoval je o sužnjih in patricijih, o tlačanah in grofih, nazadnjé pa o proletariatu in meščanah. Maks sprva ni našel prave zvezze med nepričakovanim predavanjem in Kušarjevim milijonom.

Poznal je pa Rada in vedel, da se je zadnje čase ukvarjal z zgodovinskimi knjigami. Kar je Rado enkrat prebral in če mu je godilo, je potem oznanjeval, kjer je le mogel. Pred leti, ko še ni zahajal k Dimniku, si je iz knjig ustvarjal neko drugo mišljenje in je jahal na njem, potem se je pa spet s knjigami prevrgel.

Maks je zanimalo, če so začeli posvet, in ko je livar potrdil, se je nalač malo razhudil:

»Hudo se ti mudi k Franci,« ga je podražil. »Ni še takoj pozno, lahko bi potrpel do kraja.«

Livar je načgal pipi in jo vlekel kakor bi posmrščaval.

»Nič ne bom na škodi,« je odvrnil. »Drugič me zlepa več ne bo spravil. Zmeraj ista preklarjava.«

Maks je zanimalo, če so začeli posvet, in ko je livar potrdil, se je nalač malo razhudil:

»Kušar razlagata svoj načrt, ti pa jo pobrišeš domov?«

Ko je orisal sužensko dobo, februarjem in moderno družbo, je vprašal zaupnike:

Tudi v Cerknem imamo mladinsko ljudsko univerzo

Kakor na drugih šolah, tudi na naši gimnaziji dobro delujejo v protestu časni razni krožki, ki imajo namen vzbujati pri dijaki zanimanje za vprašanja iz tehnike in prirodnih znanosti. Dobro delujejo oba prirodoslovna krožki: prvi, v katerem so dijaki I. in II. razreda, se bavijo z botaniko in zoologijo; drugi za dijake III. in IV. razreda pa z dejavnostjo fizike, kemije in tehniko. Na krožkih, ki jih dijaki sami vodijo, dopolnjujejo snov predelan med poukom. Na krožku, kljub pomajkanju najosnovnejših pripomočkov, so dijaki že napravili lepo število poskusov in pripravili kratša predavanja o temah, kot so: Reakcijski motorji, Strela in strelovod, Razvoj pomorstva, Nafta - črno zlato, Kovine in nekove.

S posebnim veseljem je šolska mladina sprejela vest, da Ljudska univerza organizira v okviru svoje dejavnosti tudi mladinsko univerzo, ki bo pripeljala predavanja poljudnega značaja za mladino. Do sedaj so se dijaki le včasih lahko udeležili večernih predavanj, z novo pa bodo pripravili tudi sami dijaki. Prvo predavanje je bilo minuli teden.

Makuc Marija

„Veriga“ v Vipavi

Dijaki gimnazije v Vipavi so v nedeljo uprizorili Finžgarjevo dramo »Veriga.« Čeprav so prvič nastopili, so vsi dobro odigrali svoje vloge. Lepo urejen oder in scenerija sta veliko pripomogla, da je gledalcem igra še bolj ugajala. Odlična interpretacija in izgovorjava sta pokazali, da se je režiser potrudil, kar je bilo v njegovih moči. Režisemu gre vse priznanje, da je dijake naučil za nastop v tako zahtevni igri. Želim, da bi nas kmalu znova razveselili s kakšno predstavo, saj je prav mladina tista, ki bi morala še bolj pozivati kulturno-prosvetno delo na Primorskem.

Isti dan je bila na letališču pri Vipavi nogometna tekma med »Rudarjem« iz Idrije in moštvo garnizije Vipava. Rezultat tekme je bil 4:0 za moštvo JLA Vipava. Igralci iz Idrije zaslужijo priznanje za odlično igro, poznalo pa se jim je, da premalo trenirajo.

Lepo je sedaj v Vipavski dolini, ki je vsa v cvetju. Precej škode je povzročila toča, ki je padala pred dobrim tednom. Škoda se pozna na sadnem drevju, trtah, žitu in zelenjavu. V Podragi predvidevajo, da bo pridelki grozdja za 25 odstotkov nižji. Za točo je dva dni zaporedoma še slana pobela vinograda, ravniške in drevje v cvetju. Kmetje so kuhirili kresove v sadovnjakih in vinski gradih. To bi bilo uspešno, če bi bila obramba z dimom bolje organizirana. Posebno močna je bila slana v Zgornji Vipavski dolini, po predelanju v Zgornje v Spodnje Branice vse do Branika. Prizadela je tudi višje predele kot Šmarje, Brie in druge vasi. —kz

Strunjan

Do sedaj v našem kraju nismo imeli primerenega prostora za razvijanje kulture. Ljudski dom, ki je ob cesti Strunjan-Piran, je bil pol gostilna in pol kulturna dvorana. Ta Ljudski dom sedaj preurejajo. Imel bo dvorano za kinopredstave in predelitev na eni, na drugi strani pa prostore za knjižnico in točilnico brezalkoholnih pijač. Prenovitvena dela bodo zahtevala okrog pol milijona dinarjev. Predvidijo, da bo Ljudski dom odprt prve dni junija.

no, če dajo milijon Jugometalove banke ali pa ga zbera delavci.«

»Ti boš dal največ, strašno si požrtvoval!« se je zadrl Kušar in ko se je pomiril, je pokazal na Jeklarja: »Tale te je naščunal, dragi Rado. Kar si povedal, ni zraslo na tvojem zeljniku. Le škoda, da se daš speljati.« Potem je pokazal na kurjača. »Tega pa nauči olike. Med twoje prijatelje se steje, a ti ne dela časti.«

»Ce psu stopiš na rep, zavcili!« se je branil Prunk.

V dvorani se je prikazal prvi štihar s popoldanske zmenne. Spodbudil je najbolj nestrpne zaupnike, da so vstajali, res že naveličani trdih stolov in večnega otepanja.

»Ne hodite še!« jih je pridrževal predsednik.

»Ob šestih imamo šiht!«

»Skoraj uro hoda me še čaka, zjutraj pa prav toliko v tovarno.«

»Bolje je, da v postelji spim, kakor da tu zabijam čas.«

Nič ni ugovarjal izgovorom, še prav mu je hodila nastala zmešnjava. Celo liverski pomagač Burja, ki je ves čas sedel blizu njega, se je dvignil.

»Tudi brizganec je boljši kakor take debate.«

Kušar ga je očetovsko nagovarjal, naj ostane, ko nima daleč domov. Burja ni bil nič mlajši od njega, pa je pokroviteljsko nagovarjanje mirno prenašal. V liveni je Kušarju največkrat sejal pesek in mu pomagal pri vlivanju. Kakor je zanj opravljal težka dela, tako mu je bil pomočnik tudi v organizaciji, najbolj zanesljiv in vdan odbornik.

Zdaj se je pa zjezik nanj:

»Drugim očitaš, da se dajo speljati, sam si pa prav tak, tudi tebe speljujejo pobalini, da imajo zavavo.«

Rinil je proti vratom, ven pa ni

Plodno delo in lepi načrti

V nedeljo 17. t. m. so se prvič zbrali mladinci ilirske-bistriške komane, da izmenjajo izkušnje in vskladijo svoje delovanje ter da izvolijo novo vodstvo mladinske organizacije v komuni.

Tukajšnja mladina je že koncem leta sama od sebe prekinila in vstavilo, ki je do takrat vladalo med mladino in sama formirala iniciativni odbor, ki se je resno in s požrtvovnostjo zavzel za izboljšanje dela mladinske organizacije na tem področju. Lahko rečemo, da je ta samonikli iniciativni odbor dosegel že v nekaj mesecih svojega obstoja prav lepe uspehe, saj sedaj deluje pod njegovim vodstvom že 82 osnovnih mladinskih organizacij s 703 člani z razliko od prej, ko so aktivi drug za drugim izumirali in sta po malem životarila le še aktiva v Trnovem in Topolcu.

Res je sicer, da izmed obstoječih 32 mladinskih organizacij mnoge še zdaleč niso dovolj aktivne, da bi se na vseh področjih zadovoljivo uveljavile, vendar ledina je zorana in posamezne aktive bo treba le še organizacijsko utrditi, predvsem na področju občine Jablanica, kjer je stanje najslabše. Mnogo aktivov pa se je že organizacijsko utrdilo in dosegajo vsestransko lepe uspehe, kot na primer mladinski aktiv v Trnovem, Premu, Jelšanah, v podjetju »Javor«, aktiv Štajerske šole, itd., zlasti pa še vaški aktiv v Hrastniku, kjer se je mladina sama začela sbirati in je organizirala gospodinjski tečaj, ustavnova dramski in šabavsko skupino ter pričela obnavljati razpadajočo vojaško barako za svoj dom. Mladinci so že uredili dvorano, tako da je v njej lahko njihova dramatska skupina priredila nedeljo lepo uspelo komedijo »Laži zdravnik«.

Po tudi v ostalih kraji se mladina uspešno udejstvuje v kulturno-prosvetnem delu, saj je bila na pr. preteklo nedeljo (24. IV.) odprtva v Vrbovem mladinska knjižnica, mladina v Trnovem ima močno šahovsko skupino, itd. Poleg tega pa se mladina v velikem številu udejstvuje v SKUD-u »T. Tomšič«, gasilskih društih, kakor tudi v streški družini, jahalnem klubu itd. Prav govorja pa je največji uspeh mladine, da ji je uspelo v letosnjem letu oživeti telovadno društvo »Partizan« v Ilirski Bistrici.

Konferenca je vsestransko obravnavala problematiko mladine na vasi podjetjih ter v šolah in ugotovila

tudi razne pomembnosti, kot na primer pomembljivo sodelovanje z ostalimi množičnimi organizacijami, ki so mladinsko organizacijo največkrat hote ali nehoti prezreli in prepustile samo sebi, pomembljivo delo z vajeniško mladino itd. Na vajeniški šoli namreč sploh ne obstaja mladinska organizacija, čeprav lahko ugotavljamo, da je ravno tu največ problemov, saj se vajencem še vedno povzročajo razne krivice, ker se prekomerno ali nepravilno zaposlujejo, a posamezni vajenci nimajo primerne stanovanja in niti zagotovljene primerne prehrane, itd., medtem ko se pa na drugi strani zopet ne bi mogli najbolj polvalno izreči o odnosih nekaterih vajencev do dela ter mojstrov, zato je sklep konference, da se na vajeniški šoli takoj ustavovi mladinski aktiv, pozdraviti, ker bodo s pomočjo mladinske organizacije vajenci prav gotovo laže reševali razne težave, ki jih tarejo, mladinska organizacija bo pa vajencev prav gotovo tudi uspešno vzgajala v ljubezni do učenja in dela. Obenem se v Ilirski Bistrici pojavlja tudi vprašanje zaposlitve učenk šivilske šole, ki bodo čez dobra 2 meseca končale svoje učenje in je treba že sedaj misliti, kako in kje zagotoviti tem mladinkam ustreznost zaposlitev. Konferenca je tudi ugotovila, da se mladina na vasi premalo spoznava ter uči o naprednem kmetijstvu in bi bilo zato potrebno povočati število kmetijsko-nadajalnih šol in raznih kmetijskih tečajev, pri čemer bi morale sodelovati in pomagati tudi kmetijske zadruge.

Ta mladinska konferenca je sprejela že več drugih važnih sklepov in zaključkov, kot da je potrebno v šolske svete vključiti tudi predstavnike mladine, da se da pobudo za ustavitev društva prijateljev mladine v Ilirski Bistrici, da se poživi delo ljudske tehnike itd. Prisotni delegati in mladinci so tudi dvigali svoj glas proti ponovnim šovinističnim izpadom in preganjaju tržaških Slovencev s strani italijanskih predstavnikov v Trstu, kajti tudi takšna mladina še ni pozabila takega preganjanja, ki ga je pred osvoboditvijo občutila na lastni koži.

Ob koncu so delegati izvolili nov komunistični mladinski komitet in delegate za mladinsko konferenco v Kopru, a petim najbolj pridnim mladincem in mladinkam so bile pododeljene knjižne nagrade.

Pp

Šebrelje

Za zgodovinsko desetletnico osvoboditve se tudi Šebrelci dobro pripravljamo. Proslavo bomo združili s praznikom dela, prvim majem, ko bomo slavnostno odprli nov Gospodarsko-zadružni dom.

Za ta dan se mladinci že dalj časa vadijo za svoj prvi pevski nastop, kjer bodo sodelovali tudi starejši pevci. Dramska skupina iz Reke pri Cerknem bo za to priložnost gostovala z igro »Bela roža«.

Lahko zapišemo, da je to največja delovna zmaga Šebrelcev po osvoboditvi. Predračun za dograditev je predvideval 9,000.000 din. Denarne pomoči smo prejeli od okraja skupno 3,000.000 din. Veliko so ljudje prispevali s prostovoljnimi delom, lesom, peskom, kamenu in drugem. Pri gradnji so delali le domači zidarji, prav tako je bil delovodja zidar domačin. To je vplivalo na znižanje gradbenih stroškov. Za končno izgradnjo bi potrebovali še 1,500.000 din.

Danes že premišljujemo, kako bomo pristopili k gradnji kulturne dela te stavbe, oziroma dvorani za pripreditev.

P. V.

Šmarje

V nedeljo je v Smarjah nastopil pevski zbor »Svoboda« iz Kopra s celovečernim koncertom slovenskih, narodnih, umetnih in partizanskih pesmi. Dvorana zadružnega doma je bila napolnjena do zadnjega kota. Poslušalci so z veliko pozornostjo sledili sporedi in ob vsaki točki nagradili pevce s ploskanjem. Lahko zapišemo, da je zbor presenetil naše ljudi s svojim umetniškim izvajanjem. V imenu občinskega odbora SZDL se je zboru »Svoboda« zahvalil tov. Dejan, ki je istočasno izrazil željo vseh navzočih, da bi nas še obiskali.

Uporno, da je ta koncert dal pobudo, da se tudi v Smarjah organizira pevski zbor. Dobrih pevcev nam ne manjka.

Vaščan

Ceprav so imeli telovadnico zaprto skoro dva meseca, je društvo »Partizan« v soboto izvedlo telovadno akademijo. Nastopile so vse vrste, od cicibanov do članov. Ljudje so bili z nastopom zadovoljni, saj je ob sobotah dvorana malokaj tako polna. Program je bil pest, zato so gledalci z zanimanjem sledili. Letos organizirana folklorna skupina je še izpopolnila akademijo. Vsi trde, da so Smarčani kot podeželsko društvo pokazali velik uspeh.

— ec —

»Kaj se mučiš z njim, ko nič ne razume. Bere ne, na predavanje ga tudi ni, Kušarju služi kot posrešek, kje naj pa zve, kaj je socializem?«

»Tvoje zmerjanje ni, toliko žem!«

Burja je vstal, ponudila se mu je rešilna priložnost, da jo pobriše. Mar so mu bila modrovana. Kušar mu je bil všeč, ker se je dostikrat potegnil zanj pri mojstru in obratnem ravnatelju, da ni nosil domov najboljše kuverte, pa tega je bil gotov, da vse dotele, dokler bo Kušar predsednik, ne bo frčal na cesto. Pričkanja o družbah bodočnosti in podobnih meglenih stvarah mu je bilo največkrat prazno otepanje slame. Pomaknil je čepico na čelo in pogledal k vratom.

Kurjač je zabrusil za njim:

»Nič ječudega, da je tako. Najožja Kušarjeva garda ne ve, zakaj je pravzaprav organizirana.«

»Zakaj pa si?«

»Zato, da nosim denar, ki ga nihče več ne vidi. Krokarjev z ravnateljem, razne vožnje, vse to ni zastonj! Zapomni si: še ti boš klej svojega malika, ko pride vse na dan.«

»Zame ni bil nikoli slab, kaj bi ga preklinjal.«

Burja je odšel, k Radu pa so prisledili Kurjač, Jeklar, Maks, Vrtačnik in še nekateri. Prišlo jim je že v kri, da so se po zborovanjih še razgreli v besedovanju. Rada je zanimalo, koliko je resnice na tem, da je Kušar za svoj načrt iskal oporev Maks, kajor je dejal.

»Dosti se je hvalil, moral je imeti v rokah Kapital.«

»Toliko kakor jaz,« je menil Vrtačnik. »Se povohal ga ni.«

»Kapital njega volha, kapital je Jugometala,« je pritegnil Prunk. »Mi mu pa ne pokažemo vrat. Z rokavicami hodimo okoli njega.«

Cesta za Boršt bo dobila nov most

Leseni most čez Rokavo na cesti Babiči-Boršt se je lani udrl pot težo kamiona Kmetijske zadruge Marezige. Most so potem popravili, toda je lahko služil samo za lahka vozila. Prebivalci Laborskega hriba, to je iz vasi Boršt, Glein, Labor, Hrepelje in Skrljevec so bili tako brez prometne zvezze s Koprom. To bi še šlo, toda težave so nastale, ko je začela sezona odkupa pridelkov. Takrat so morali svoje vredne prevažati na majhnih kmečkih vozilih v Babičih in so tako izgubljali veliko dragocenega časa.

Škofije

TVD »Partizan« iz Pirana je v soboto priredil v zadružnem domu na Škofijah telovadno akademijo. Akademija je bila organizirana z namenom, da pomagamo novoustanovljenemu društvu na Škofijah, ki šteje 80 članov, in da pokažemo delo in življenje »Partizana«. Društvu smo prisločili na pomoč s tem da smo mu posodili razno telovadno orodje. Polna dvorana gledalcev in navdušeno ploskanje je bilo potrdilo, da je akademija dobro uspela.

To je že drugi nastop, ki ga je piransko društvo Partizan priredilo letos. Prvega maja bo množični televadni nastop na Tartinijevem trgu, kjer bo nastopilo 400 telovadcev. Tudi za pokrajinski zlet, ki bo v Kopru, se društvo pridno pripravlja.

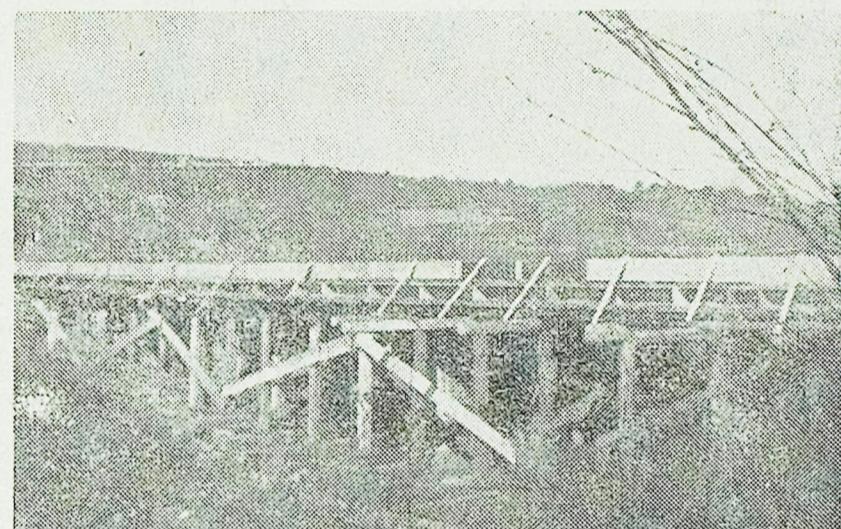
S. A.

Pred dobrim mesecem je gradbeno podjetje »Gradis« iz Izole začelo graditi nov železobetonski most, ki bo lahko vzdržal težo do 30 ton. Glavna dela so že napravljena in kaže, da bo most izročen prometu že v juniju. Prebivalci vseh prej omenjenih vasi so hvaležni ljudski oblasti za razumevanje in pomoč. Ko bo most zgrajen, bo gotovo tudi avtobusno podjetje »Slavnik« razumele potrebe in vzpostavilo zvezo Koper-Babiči-Boršt. Sedaj morajo počasiti do Babičev, kar pa še ni nič v primerjavi s prebivalci Topolovca, Hrbovjev in Žrnjevca, ki imajo nad dve uri hoje, če hočejo priti na avtobus v Babičih.

Uslužbenci okrajne pošte Koper so izvolili svoj prvi delavski svet

V nedeljo se je koprskim poštarem izpolnila dolgoletna želja, da so postali upravljalci pošte. Volitve so bile dobro pripravljene in so volivci pokazali, da se zavedajo vrednosti delavskega samoupravljanja. Ze do 8.30 so vsi uslužbenci volili.

Naloga novoizvoljenega delavskoga sveta bo, da začne resno s svojim delom in da pri tem uporabi vse željstvo v upravljanju, katera so pridobili delavski svet v Sloveniji. Vse do sedaj je imela pošta Koper še staro administrativno upravljanje. S priključitvijo tega ozemlja so tudi uslužbenci pošte Koper dobili enake pravice, kot jih imajo njihovi tovariši v Sloveniji.

Most, ki ga gradijo na cesti Babiči — Boršt

»Jaz že ne!« se je postavil Vrtačnik.

»Da, skoraj edini! Druge je pa lepo zavrtel.«

»To ne drži,« je ugovarjal Rado, ki je nerad slišal, da bi bil spoden od Kušarja. »Po mojem se je izmaknil na vsej črti.«

»Umaknil, lisjak! On dobro ve, zakaj. Da nam bo drugič dal po grbi. Kaj mu le dajemo priložnost, da se umika; nagnati ga je trba, likvidirati kakor se moderno reče. Ti ga še ne poznaš dovolj.«

»Morebiti.«

Rado mu ni docela verjel in je modroval, da Kušar morebiti le ni takaj garjeva ovca, tako zelo skvarjen človek, da bi ne bil za nobeno delo, če bi imel drugačne ljudi ob sebi. Drugi pa so menili, Lojze od vseh najbolj, da Kušar ne prenese ob sebi nikogar, ki bi mu utegnil v čemer koli enak. Imeti hčere samo zveste kimave in pa tiste, ki so voljni plesati po njihovi muziki. Rado pa si ni dal priti do zivega.

»Morebiti res ne bo nikoli nič v njim, ampak če ni do kraja samo pustolovec, še zmeraj lahko uvidi, kam vodi njegova politika. Dosti odlčnih mož je spregledalo, zgledov ima zadost. Mislim, da potegnete z mano, če porečem, da se človek lahko popravi, marsikateri tako, da si ga res vesel.«

Burja je pritrjala, vedno je sam verjel v to. Kurjač je pa neverno zamahnil z roko in kihnil.

»Kušar ima že preveč masla na glavci.«

»Pa nekaj kimovcev, ki ga drže pokonci,« je dodal Vrtačnik.

»Ti so naša rana,« je zagrabil Rado in se razstrelil o tem, kako zelo manjka ljudem politična in znanstvena izobražba. »Jaz pa ne morem živeti brez knjig, brez študija. Raje bi trpel lakoto kakor po-

grešal branje. Znanje je vendar naše edino orožje. Samo svojo delovno silo imamo, nekateri ročno, drugi duševno, in nauk o socialistizmu. Seveda pravi, ne oni, ki je všeč ljudim delavskim ministrom in sinekuristom vseh branž.«

»Tebi je lahko,« je menil Kurjač. »Brez skrbi si, plača ti je še zadostna, da si tudi knjige lahko pritočiš.«

Rado se je samozadovoljno nasmehnil in ga malce zviška pogledal. Cutil je kurjačeve opravitev, pa svojo vzvišenost nad vsemi, ki so ga obdajali, in je spregovoril kakor učencem:

»Vsi izgovori so dobri, lenobe pa kljub temu ne opraviči. Ne bo mi dopovedoval, da ne zmoreš dinarja za knjige v knjižnici in da nikoli ne posediš pol ure preveč pri Dimniku. Tudi nekateri delavci skoraj toliko zaslužijo kakor jaz, pa si ne naročijo delavskega tednika. Zdaj dobim po nekaj stotakov, prihodnji mesec bom pa lahko med brezposelnimi, pa ne bom počakoval, veruj mi, da ne! Ce zaužijem eno samo žemljo na dan, bom študiral vsem na kljub. Po deset, petnajst ur, če bo treba.«

Spet je govoril glasnejše kakor bi bilo potreba, da ga sliši omizje. Pri ostalih mizah so kar potihnili. Najbolj je bil zadovoljen Maks. Navadno je sam mrivil ljudi, naj ne larjenijo, zdaj se je našel drugi, ki jih je pestil. Kurjač je molčal, Vrtačnik je pa spraševal, kaj naj store, če predsednik res odstopi. Nekateri so menili, da samo straši in s grožnjami utruje razmajani položaj, odstopil pa ne bo, dokler ga ne bodo nagnali. Tudi razsodil, da bo sklical, saj ni neumen, da bi sam pripravljal žehto za svoje umazanarije. Pogovorili so se tudi o tem, da mora takoj prihodnji teden sklicati znova posvet,

»Sel. Malokdo je že sedeł. Sam Kušar je pospravil svoje papirje, dočim jo je Bizjak takoj odkuril z zapisnikom v organizacijsko pisarno. Lojze je stegoval roko, da bi se nekaj povedal, a Kušar je nekajčeval posvet.

»Vsač nek

Nogometni koprskega okraja znova povzročili izgrede na igriščih

Nedeljsko kolo v zahodni slovenski nogometni ligi znova obeležujejo izgredne na igriščih, ki so jih povzročili igralci vseh treh moštov koprskega okraja Aurore, Pirana in Izole. Dve tekmi — Krim — Aurora in Piran — Grafičar — sta bili prekinjeni, srečanje med Izolo in kranjskim Triglavom pa se je le po zaslugu odločnega sodnika končalo v kolikor toliko normalnih okoliščinah. Čeprav smo že v prejšnjih številkah pisali, da je potrebno z odločnimi ukrepi napraviti red na primorskih igriščih, se stanje ni izboljšalo, temveč celo poslabšalo. Morda je temu vzrok majhna popustljivost Nogometne zveze Slovenije, ki ni izrekla dovolj radikalnih kazni za incidente na tekmi med Izolo in Novo Gorico, glavni vzrok pa je vsekakor v tem, da športni funkcionirani koprskega okraja zelo zanemarjajo športno vzgojo igralcev. Zelo malo je bilo namreč primerov, da bi uprave društev same izločile iz moštva ljudi, ki jim ni za plemenito športno tekmovanje, temveč le za ustvarjanje nezdravih športnih razmer. Nedeljsko kolo mora biti glede tega pika na, kar pa velja predvsem za vodstva društev, kajti disciplinski ukrepi reprezentativnega nogometnega foruma, ki jih je treba vsekakor poosrtiti, tudi

ne morejo rešiti vsega.

Oglejmo si zdaj nekoliko od bliže nedeljske dogodke. V Piranu je ljubljanski Grafičar premagal domače moštvo z 2:1. Tekma je bila dve minuti pred koncem prekinjena, ker je vratar Pirana Krusič napadel sodnika Janežiča, ki je povsem pravilno dosodil enajstmetrovko v korist Grafičarja. Gostje so sicer izvedli kazenski strel, vendar so ga morali ponoviti, ker so igralci Pirana nepravilno stekli v kazenski prostor. Pri tem je nastal omenjeni incident, zaradi katerega je moral sodnik igrko predčasno zaključen.

Še slabše se je stvar končala v Ljubljani, kjer sta se srečala vodeči Krim in koprski Aurora. Že v prvem polčasu so bili Koprčani zelo nedisciplinirani in so stalno ugovarjali sodnikovim odločbam. To se je še bolj stopnjevalo v drugem polčasu, dokler ni 7 minut pred koncem pri stanju 4:0 za Krim desni bramilec Aurora napadel levo krilo Krima, ko je bil ta brez žoge. Sodnik, ki je sicer med tekmo napravil nekaj napak, je tokrat povsem upravičeno izključil igralca Aurore. Toda igralci Aurora so na izključitev reagirali z napadom na sodnika, ki se je moral rešiti z begom.

Tudi o tekmi v Izoli, kjer je kran-

ski Triglav premagal domače moštvo z 1:0, ne moremo napisati ničesar povalnega. Domačini so igrali grobo in moremo govoriti pravzaprav o sreči, da tudi ta tekma ni bila predčasno zaključena.

Moštvo Nove Gorice je v nedeljo zopet pobralo ves izkušček. Na tujem igrišču v Postojni jim je uspelo s temsnim rezultatom 2:1 premagati domačine, ki so bili v drugem polčasu boljši, vendar premalo odločni pred golom. Čeprav je zmaga gostov zaslужena, bi po poteku dogodkov le bolj odgovarjal neodločen rezultat.

Tudi drugo goriško moštvo se je v nedeljo dobro odrezalo in premagalo odlično moštvo Slovana iz Ljubljane s 3:0.

Tabela zahodne slovenske nogometne lige, v kateri nismo upoštevali prekinjenih iger, je trenutno naslednja:

Krim	12	10	1	1	51:11	21
Nova Gorica	12	10	1	1	48:12	21
Grafičar	12	8	1	3	48:16	17
Slovan	13	6	0	7	21:30	12
Aurora	12	5	2	5	12:21	12
Postojna	13	3	4	6	10:18	10
Izola	12	4	2	6	18:21	10
Piran	12	3	1	8	14:29	7
Branik	13	3	1	9	13:30	7
Triglav	13	3	1	9	11:39	7

In ob koncu še nekaj drobnih nogometnih vesti. V Kopru je mladinska enajstorka Stila premagala v prvenstveni tekmi Auroro s 7:3. Najboljši igralec na igrišču je bil Auber (Stil), ki je sam zabil pet efektivnih golov.

V Novi Gorici je mladinska enajstorka Branika premagala Ajdovščino z 2:0.

Prijateljsko srečanje med Sežano in Branikom iz Šmarjija pa se je končalo z zmago Sežane s 3:1.

Pomemben uspeh Dellasant

Na nedeljski kolesarski dirki na progi Pulj—Sv. Lovrenc—Pulj, ki jo je organiziral Uljanik iz Pulja, je zmagal za pet koles dolžine član koprskega Proleterja Dellasant. 78 kilometrov dolgo progo je prevozel v času 2 ur in 27 minut s povprečno brzino 32,555 metrov na uro. Na drugo mesto se je plasiral Hugo iz Reke, na tretje Matikijo iz Pulja, na četrto Skomina iz Reke in na peto Brajnik iz Kopra. Vsi so dosegli isti čas kot zmagovalec.

Med mladinci pa je zmagal Samčin iz Pulja pred Starčevičem iz Reke in Picigom iz Kopra.

Odbojka

Prejšnji teden je bilo na Primorskem več odbanjarskih srečanj. Najvažnejša tekma je bila v Novi Gorici, kjer je domača moštvo izgubilo s Poštarjem iz Ljubljane z 2:3. Na krajnjem prvenstvu v odbanjki v Sežani pa je domači Partizan premagal Telekomunikacije s 3:0.

Tudi na Koprskem so odigrali nekaj tekem, ki so služile kot priprava za okrajno pokalno prvenstvo, ki bo že ta teden. Prvo moštvo koprskega Partizana je premagalo z 2:1 drugo moštvo koprskega Partizana in z istim rezultatom Partizan iz Izole.

Šah

Na turnirju za letošnje prvenstvo Kopra vodi po petem kolu Oblak s tri in pol točke, na turnirju za IV. kategorijo pa je v vodstvu po sedmem kolu še vedno Krstačič s 6 in pol točke, pred Klajnščkom, ki ima šest točk in eno odloženo partijo.

Mali oglasi

URBIC BREDA, rojen 8. 3. 1928 v Beogradu stanovanja v Kopru ulica Krištofa Kolumba št. 2 je izgubila osebno izkaznico, izdano od Ljudskega odbora mestne občine Ljubljana, in jo razglaša za neveljavno.

SAVLE PAVEL od Josipa in Bembič Marije, rojen 10. 10. 1923 v Topolovcu, p. Marezige, je izgubil osebno izkaznico štev. 33823/23799, izdano od občine Marezige. Najditelja prosim, da mi jo vrne, v nasprotnem primeru jo razglašam za neveljavno.

DEKLE staro 17 let, dva razreda gimnazije, se želi izučiti za šivilo. Naslov pri upravi lista.

L. P.

Spored proslav 1. maja

telovadne vaje članov društva »Partizan«.

V SV. ANTONU bo popoldne proslava z govorom, nastopom domačega pevskega zbora in godbe. Pionirji pa bodo nastopili z deklamacijami.

Na KRASU bodo delavski prazniki proslavili z večjimi kulturnimi prireditvami. Tako bodo v Sežani proslavili 10-letnico vkorakanja jugoslovanske armade v Sežano. Zvečer 30. aprila bodo množične organizacije priredile slavnostno akademijo. V DUTOVLJAH so pripravili »Teden proslav 10-letnice osvoboditve«, kjer bodo 8. maja v tekmovanju nastopili pevski zbori iz vsega okraja.

Med tednom bo v Dutovljah kmetijsko-gospodarska razstava, ki bo prikazovala razvoj in napredek kmetijstva na Krasu v povojnih letih. V TOMAJU bo Zveza borcev odkrila spominsko ploščo 32 padlim borcem - domačinom. V KOMNU bodo za prvomajsko proslavo nastopili telovadci društva »Partizan«. Istočasno bodo tekmovanje športnih društev. V HERPELJAH-KOZINI bodo zvečer 30. aprila začeli številne krasove, nato bodo bakljade in slavnostne akademije. Prvega maja pa bodo imeli številne športne prireditve. V PODGRADU bodo člani prostovoljnega gospolskega društva in protifetaljske zaščite izvedli učinkovite nastope. S tem bodo pokazali, kakšna je njihova izvezbanost za primer požara.

V PIVKI bo 30. aprila zvečer zbirališče na trgu pred spomenikom, nato govor, nastop pevskega zбора in godbe. Prvega maja bo množična proslava na prostem (Orlek), kjer bo kulturni spored s sodelovanjem vseh društev obične.

V ILIRSKI BISTRICI bodo imeli dne 30. aprila vse sindikalne organizacije svečane zbrane svojih podružnic, na katerih bodo predsedniki imeli govore o borbi delavskega razreda za svoje pravice. Istočasno bodo priredili mladinci bakljadno štafeto in začeli številne kresove po hribih nad mestom. Ob 21. uri bo v kinodvorani svečana akademija s parado fiskulturnikov, telovadnimi nastopi in nastopi lahkih atletik. Drugega maja bodo množični izleti z obiskom partizanskih krajev v občini.

V AJDOVSCINI bo za centralno proslavo 10-letnico ustanovitve prve slovenske vlade sledili spored: 4. maja ob 20. uri, koncert mladinskega pevskega zboru iz Ajdovščine. 5. maja ob 10. uri Slavnostna sešča Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS, ob 11. uri zborovanje na Titovem trgu, govor in nato nastop zdrženih pevskih zborov. Ob 15. uri telovadni nastop TVD »Partizan«, ob 20. uri gostovanje Tolminškega gledališča z Matejam Erom »Razrganci«.

REZULTATI

natečaja Radia Koper za radijske igre in pripovedi

Ocenjevalna komisija za razpisani natečaj radijskih iger in radijskih pripovedi, ki ga je razpisal Radio Koper ob 10. obletnici osvoboditve, je na svojem zaključnem posvetovanju sklenila, da nobeno poslanih del ni idejno kakor tudi dramaturško napisano tako, da bi prejelo razpisane nagrade. Kljub temu pa je komisija sklenila, da odkupi troje poslanih del, in sicer:

»Izdajalec«, radijsko igro, ki jo je napisal Janez Klasinc iz Kopra, z din 15.000.—

»Štefan Živec«, radijsko igro Draga Cepla iz Ptuja z din 15.000.—

»Jutro v maju«, radijsko igro Silva Sancin z din 10.000.— Neodkupljena dela bo komisija vrnila avtorjem.

Naročilnica za nove naročnike

Naročam tednik »Slovenski Jadran« na naslov:

Ime in priimek _____

Blagovisce _____

Posta _____

Naročnino bom plačal, ko prejmen vašo položnico!

Dne _____

(Lastnoročni podpis)

ŽIVI TRNKI japonskih ribičev

Japonski ribiči ne poznajo samo običajnega lova z mrežami in trnki, ampak tudi poseben način, za katerega uporabljajo divje race — kormoran. Te race se hranijo samo z živimi ribami. Tri dni pred pričetkom lova, ne dajo ribiči racam nobene hrane. Ko se znoči, odveslajo ribiči na morje, na sprednjem delu čolna imajo pritijene železne košarice, v katerih gori ogenj. Ogenj meče svetlobo daleč po morski gladi in privablja ribe.

Na čolnih imajo z močnimi vrvimi prizvezanih kakih deset kormoranov, katerim tik pred lovcem nataknijo na vrat kovinast obroček. Ta obroček kormoranu stiska goltanece toliko, da ne more požreti ribe. Potem spusti ribič raco v vodo. Brz ka kormoran ujame ribo, ga potegne ribič v čoln, mu odvzame plen in ga znova spusti v vodo. To ponavlja toliko časa, da je čoln poln rib, nakar odvesla proti bregu. Morda takrat le privošči kormoranu kako ribo!

S prodiranjem civilizacije v divje in nedostopne predele naše Zemlje, kjer živijo primitivna plemena, prinaša beli človek v mnogih primerih domačinom postopno izumiranje in smrt. Domačini se okužijo z raznimi boleznimi, ki jih prej niso poznali in jim hitro podležejo. Razen tega ponekod strahovito gospodarju alkoholne pižace, zlasti žganje. Tudi severna plemena, Laponci in Eskimi, ki so stoletja živeli v večnem snegu in ledu ter se preživljali z lokom, ribolovom in gojenjem severnih jelenv, so ob dotiku s civilizacijo začeli izumirati. Tako bodo čez nekaj desetletij bodisi izumrli ali se pomešali z drugimi narodi, tako da ne bo moč več govoriti o samostojnih plemenih. Na sliki: Eskimi pri svojestrnem tekmovanju

NAS NOVI ROMAN V PODLISTKU

MOČVIRJE SMRTI

Slovenskim bralcem je ime španskega pisatelja V. Blasca Ibáñesa že dobro znano. Saj smo dobili v prevodu že dve njevi dobiti deli »Krvave aren (izlo pred zadnjo vojno) in »Katedralon (Cankarjeva založba 1954). Pa tudi tržaška »Edinost je prinašala v podlistku njeno delo »Zelenski maliki.

Zdaj pa boste lahko sledili v našem podlistku njegovemu romanu iz življenja valencijskih ribičev in kmetov (prevajalec mu je dal naslov »Močvirje smrti«), ki je večina kritikov po dramatični moći, po lepoti pesisa, ki ga je orisal z velikim mojstrstvom, in po realističnem opisovanju posameznikov, vsak od katerih nosi natančne in tipične značke osebnosti, uvršca med njegova najboljša dela.

Pisatelj nam podaja svet revnih ribičev, njihovo trdo borbo za kruh, globoke, rekel bi atavistične poteze v značajih, elementarno erotiko, zasidranost v podedovanem poklicu, slego srečo usode, trno in vztrajnost.

Jše ozadje, močvirnato ozadje rižišč,

Vendar je v romanu najmočne kjer se sredi blatne zemlje, ki jo je Toni, eden izmed junakov romana, toliko let trgal iz objema močvirsko vode, dogodi ogaben zločin.

Vtis, ki ga dobijo človek, ko prebere roman, je nedvomno podoben vtisu ob pogledu na veliko tragedijo na morju. Po obupni borbi in nadčloveškimi napori zagnanje vašovi vse. Nastane mučna, skrivnostna tišina, ki človeka tako prevzame, da o njej pogosteo globoko razmišlja.

Znamka
10.— din

Upravi

SLOVENSKEGA JADRANA

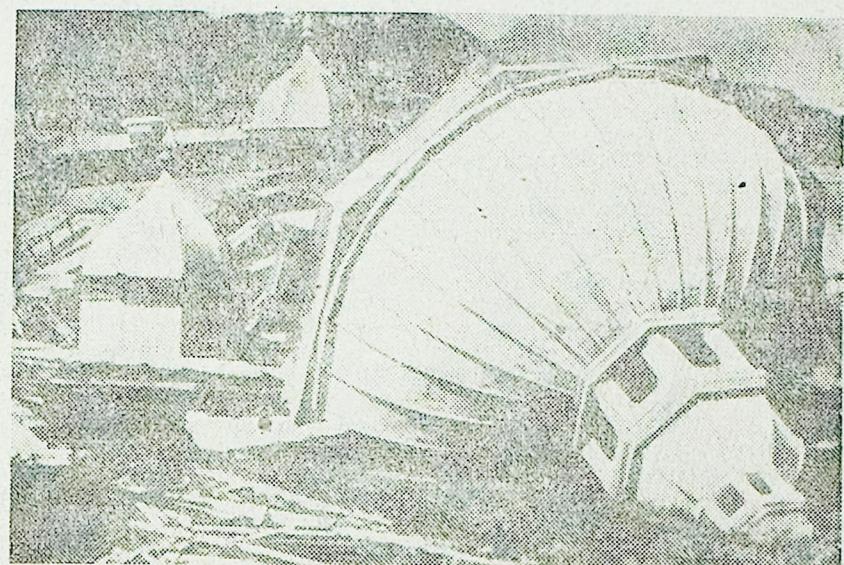
K O P E R

Santorjeva 26 - Poštni predal 2

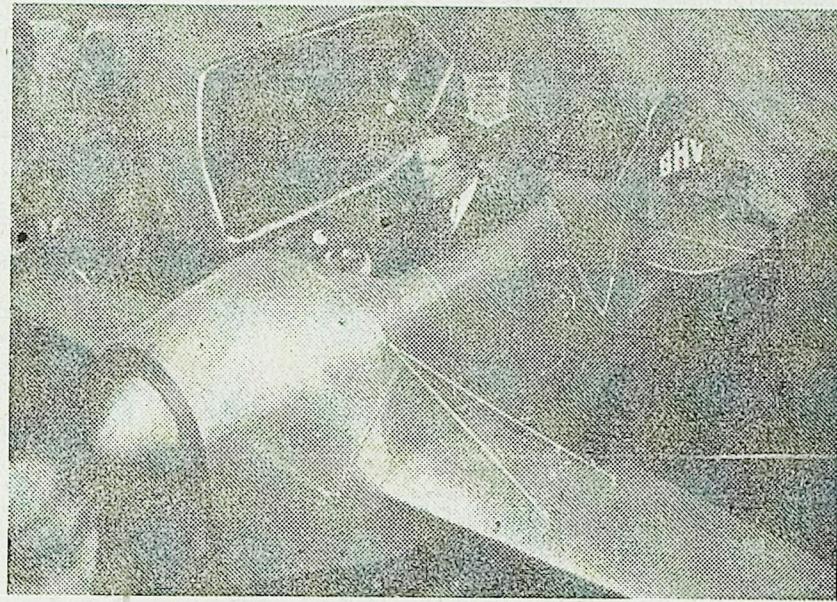
Ves svetovni tisk prinaša na vidnem mestu slike in članke ameriškega dr. Jonas Salka, ki je odkril cepivo proti otroški paralizi. Ta bolezen je namreč zelo razširjenja zlasti v ZDA. Med drugim je za njo umrl tudi ameriški predsednik ZDA Roosevelt. Doktor Salk je delal na odkritju tega cepiva več let. Poskusil ga je na

opicah in šele ko je cepil nad 15 tisoč teh živali, se je leta 1952 odločil za poskus na ljudeh. Ponudilo se mu je 40 prostovoljcev, ki so že preboleli omenjeno bolezen. Leta 1953 pa je kot prve cepil svoje tri otroke, na kar so lansko leto izvedli dokončne poskuse in cepili skoraj pol milijona otrok. Ameriški zdravniki trdijo, da novo cepivo učinkuje skoraj v stodostotno in da je človeškemu organizmu popolnoma neškodljivo. Naša slika prikazuje dr. Salka z družino

Nedavno je zajel Filipinsko otočje strahovit potres, ki je porušil več vasi in mest ter zahteval tudi mnogo človeških žrtev. Potres ni porušil samo slabo zgrajenih in manj odpornih zgradb, ampak tudi odpornejše konstrukcije. Na sliki vidite porušeno mošejo v Mindanaju. Zgrajena je bila v celoti iz trdega lesa, toda kljub temu se ni mogla upirati razdiralni silni potresu. Skoda, ki jo je potres povzročil na Filipinskem otočju, gre v milijone dolarjev

V Franciji so izumili posebno »letalo« za učenje pilotov v takoimenovanem »slepem letu«, ko mora pilot zaradi megle in slabe vidljivosti voditi letalo samo s pomočjo instrumentov in navodil, ki jih po radiu prejema z zemlje. Aparat, ki ga vidite na sliki sicer ne leti, pač pa je nameščen na posebnem gibljivem podstavku in se pokorava z največjo preciznostjo pilotu pri izvajjanju vseh mogočih vaj. Tako ima pilot v njem popolnoma isti občutek kot v pravem letalu, instruktorji pa neprimerno vedje možnost učenja in odpravljanja napak

Bavbarje vse razen

Zdi se mi, da je moje zadnje pisanje nekatere zgodlo, ker so me iskali okrog, da bi neke ugotovitve preklicali, demontiral, zbrisal, ali jih pa pri delu celo pohvalil. Polpolnoma v redu je in dobro, da se za Vaneta zanimajo. Prvič zato, ker sem s tem prepričan, da me berejo, drugič pa zaradi tega, ker vem, da se bodo popravili. Na ta način, vidite, pomagam tudi jaz h konstruktivnosti, kakor je sedaj »užancak« goroviti.

Prosil bi pa dopisnike, da mi pošljajo čimveč prispevkov raznovrstnega značaja, zlasti pa splošnega pomena, ki bodo v korist vsem, ne pa samo ožjim »potrošnikom«. Neki dan se je moja zvesta pristašica pritožila, da ji na primer niso hoteli v mestni lekarni v Kopru prečitati navodil za neko zdravilo, ki ga je kupila. Jaz, Vane, naj bi jih zato »zašpotila«. Zdravila so res splošnega pomena, čitanje navodil je pa stvar vsakega posameznika, kakor čitači časopisov ali pa gledanje filmov v kinu.

Pač pa moram »zašpotiti« mestno pralnico in kopalnico v Kopru. Na njen račun smo jih slišali cel kup še preden se je rodila. Čeprav še nima vseh zob, bi pa vendar moral biti bolj disciplinirana. Vsaj delovnega urnika bi se moral držati. »Ta pasani čeden« me je na ulici ustavila prijateljica moje Juče. Pod pazdu je imela ogromno culo. Vprašal sem jo: »Francska, kej si dobila nou kvartir jenu se seliš?« »Mouči, mouči, Vane, kej me jemaš anka ti za norca«, mi je jezno odvrnila in mi se potožila: »Sej znaš, de ceu čeden de-

lam ku matasta, ejnu ne riviram vse sama. Taku sem nesla rjuhe, prati u mestno pralnico.« »Kukr vidim, so ti jih hitru uprali«, sem vpadel v besedo. »Kaku tu govorиш. Kej ne vidiš, de jih umazane nudsim nazad domu. Jih niso tli nanaka užet. So mi rekli, da nej prideš an drugi dan. Tam sem bla uokuli četrte popoldne, jenu na vratak piše, de sprejemajo do pete ure. Vrata so bla zaprta. Sla sem uokuli pošpegat, če je res, jenu sem vidla, de so nutri. Držali so eno šeduto. Prosila sem jih, nej mi vendar uzamejo rjuhe, ma niso tli nanka čut. Taku, vidiš, Vane, se držijo reda! Lepu te pruosim, de jih deneš u časopis!«

Tako je mestna pralnica prišla spet v časopis, in naj bi jih to zgodlo ter naj bi si vzel k srcu. Red mora biti povsod in tega naj se držijo tudi v mestnih podjetjih. Ni lepo odvračati ljudi, posebno če prihajajo iz oddaljenih krajev. S prijateljem sva se sprejavala po mestnih ulicah v Kopru. Naučeno mi je razkazoval, kaj vse je v načrtu, da se bo Koper povpeljal in polepšal. »Tu bo nova palaca« je dejal, »tam bodo porušili celo vrsto hiš, ker obstaja ne, varnost, da se bodo po lastni pobudi zrušile. Povem ti, da za deset let ne boš spoznal mesta, tako se bo spremeniš.« Govorila sva seveda tudi o stanovanjski krizi, ker je to v Kopru najbolj moderno. Upa, da se ga bodo čez nekaj let usmiljali in mu nakazali novo stanovanje, v kolikor bo hiša, v kateri stanuje, do takrat vzdržala. Vse upa in vdihuje po novih,

zračnih stanovanjih, mi je po tih zaupal.

Hodeč po trgih in ulicah sem tudi ugotovil, da posvečajo precejšnjo skrb javnim nasadom in drevoredom. Nekateri parki so res lepi, čeprav premajhni za tako mesto. No, nekdaj pa še teh ni bilo! Toda opazil sem, da povsod sadijo kot neko karakteristično lepotično drevo vrbo žalujko. Priatelj mi je pravil, da si tega ne zna razlagati, saj to drevo spada v velike parke okrog vodometov. V Kopru pa na vrbo žalujko naleti prav na vsakem koraku, čeprav niti najmanj ne spada v obmorske kraje, zlasti ne med tako živahne in glasne ljudi. Ista stvar je s topolami, ki spadajo v neizmerne ravnine in zamenjujejo tamkajšnje ljudem Triglav in Slavnik. Mislim, da si bo tudi mesto vezlo k srcu to skromno pripombo ljubiteljev narave.

Končno vam moram povedati še to, da greva letos z Juco na prvega in drugega maja na krajšo »rajžov« v Skocijansko jamo. Ce bo Juca imela kaj več drobiža, bova potegnila pot še do Opatije in Reke. Mimogrede se bo Juca vzpelala še k »žlahti« na Artviže v Brkih. Ce bo po poti k kregu, vas bom seveda obvestil. Že vnaprej vam pa povem, da bo vsega krije ona. V tem času mi pridno posiljal svoje prispevke! Vsem mojim bralcem, pa tudi tistim jezni, posiljam najlepša voščila ob pruzniku delovnega ljudstva.

Vane

Kolektiv Projektivnega biroja
v KOPRU
čestita vsem delovnim kolektivom k 1. MAJU

GRADBENO PODJETJE
„1. MAJ“ - KOPER

ČESTITA ob PRAZNIKU DELA PRVEMU MAJU VSEM TOVARIŠKIM DELOVNIM KOLEKTIVOM IN VSEM DELOVNIM LJUDEM NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE

DELOVNI KOLEKTIV LJUBLJANSKE TOVARNE HRANIL

Pošilja ob Prazniku dela 1. maju vsem svojim odjemalcem, poslovnim prijateljem in tovariškim sindikatom svoje borbene pozdrave

PROSTOVOLJNO GASILSKO DRUŠTVO

v DEKANIH

ŽELI OB PRAZNIKU 1. MAJA ŠE NADALJNJIH USPEHOV VSEM GASILSKIM DRUŠTVOM SLOVENIJE

„SNEŽNIK“
PODJETJE Z MESOM

Istarska Bistrica

Čestita k 1. maju - Prazniku dela, vsemu delovnemu ljudstvu

KMETIJSKA ZADRUGA POBEGI - ČEŽARJI

Najlepše bomo proslavili naš delavski praznik

1. M A J

Čestitamo vsemu prebivalstvu in delovnim članom zadrug ter jim želimo nadaljnjih uspehov

LJUDSKI ODBOR OBČINE

D E K A N I

Č E S T I T A

OB PRAZNIKU DELA

1. m a j u

VSEM OBČANOM NAŠE OBČINE TER JIM ŽELI USPEHA PRI GRADITVI SOCIALIZMA Naj živi 1 maj!

Člani

KMETIJSKE ZADRUGE
pri Sv. Antonu

se spominjajo ob delavskem prazniku **1. maja** vseh pridobitev ljudske revolucije in obenem čestitajo vsemu delovnemu ljudstvu naše socialistične domovine

Vsem delovnim kolektivom in vsemu delovnemu ljudstvu pošiljamo k Prazniku

1. M A J U
naše čestitke in iskrene pozdrave, ter jim ob tem praznovanju želimo še večjih nadaljnjih uspehov

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR ŠMARJE

Delovni kolektiv

TOVARNE KLJUČAVNIC IN KOVINSKE GALANTERIJE

„L A M A“

v DEKANIH

iskreno čestita vsem svojim odjemalcem in dobaviteljem, tovariškim delovnim kolektivom in vsemu delovnemu ljudstvu naše socialistične domovine

PRIPOROČAMO SVOJE KVALITETNE IZDELKE.

KOLEKTIV ELEKTROPODGETJA

„SELVEG“
K O P E R

ŽELI OB PRAZNIKU PRVEGA MAJA

VSEM OSTALIM DELOVNIM KOLEKTIVOM

ČIM VEČ USPEHOV PRI NADALJNIJII GRADITVI SOCIALIZMA

NAJ ŽIVI 1. MAJ!

Veletrgovina

„Prerad“

Portorož

ČESTITA K PRAZNIKU DELA VSEM SOJIM CENJENIM ODJEMALCEM IN DOBAVITELJEM TER VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU

Glavna zadružna zveza

S L O V E N I J E

v L J U B L J A N I

čestita vsem delovnim kolektivom zadružnih organizacij Slovenije ob delovnemu prazniku PRVEM MAJU

Naj živi praznik delovnega ljudstva!

DELOVNI KOLEKTIV AVTOPODJETJA

»Slavnik« Koper

čestita vsem delovnim

ljudem k Prvemu maju -
mednarodnemu prazniku dela**GOSTIŠČE
VALDOLTRA**ŽELI VSEM SVOJIM
GOSTOM VSE NAJBOLJE
K DELAVSKEMU PRAZNIKU**1. MAJU**

KOLEKTIV GOSTIŠČA

„TAVERNA“ v Kopručestita vsem svojim gostom k Prvomajskemu
prazniku. — NAJ ŽIVI 1. MAJ!**Kmetijska zadruga v Dekanih**čestita vsem zadržnikom in ostalem
prebivalstvu k Prazniku 1. maja**KOLEKTIV „TRGOVSKEGA DOMA“ V KOPRU**ČESTITA VSEM SVOJIM ODJEMALCEM IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM K PRAZNIKU DELOVNEGA LJUDSTVA 1. MAJU

Se priporočamo za obisk naše moderno urejene trgovine, kjer si lahko nabavite po ugodnih cenah vseh vrst artiklov najbolje kakovosti

Vsem članom in odjemalcem čestita
k 1. maju ter jim želi nadaljnji uspehov**KMETIJSKA ZADRUGA
VANGANEL**

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE SARDIN

„De Langlade“ Koperčestita vsem sorodnim kolektivom in
vsemu delavskemu razredu k največjemu
PRAZNIKU DELOVNIH LJUDI**KMETIJSKA ZADRUGA ŠMARJE**čestita vsem zadržnikom in ostalem
prebivalstvu k PRAZNIKU 1. MAJU.
Vse bom storili da dvignemo kmetijsko
proizvodnjo na čim višjo stopnjo.

ŽIVEL 1. MAJ!

DELOVNI KOLEKTIV INVALIDSKEGA PODJETJA

„Tobak“ Koperpozdravlja in čestita ob delavskemu Prazniku vsem svojim
odjemalcem in delovnim ljudem ter jim želi nadaljnji uspehov**TRGOVSKO PODJETJE
„KLAS“
KOPER**s svojimi poslovalnicami čestita vsem cenjenim
odjemalcem in dobaviteljem k Prazniku dela.
Obiščite naše poslovalnice in prepričali se
boste o solidni postrežbi in kvalitetnem blagu
po ugodnih cenah.**ČLANI KMETIJSKE ZADRUGE
KOPER OKOLICA**čestitajo k prazniku 1. maju in ob 10. obletnici
osvoboditve naše domovine vsem kolektivom
kmetijskih zadrug in vsemu delovnemu
ljudstvu. Naša naloga je, prispevati
čim več pri izgradnji socializma
in boljše bodočnosti.

Naj živi 1. maj, praznik delovnega ljudstva!

KOLEKTIV HOTELA
»TRIGLAV«
KOPER

pozdravlja vse svoje cenjene goste ter jim
čestita k Prazniku dela - 1. maju

ČESTITAMO DELOVNIM KOLEKTIVOM TER NAŠIM
CENJENIM GOSTOM K PRVEMU MAJU!

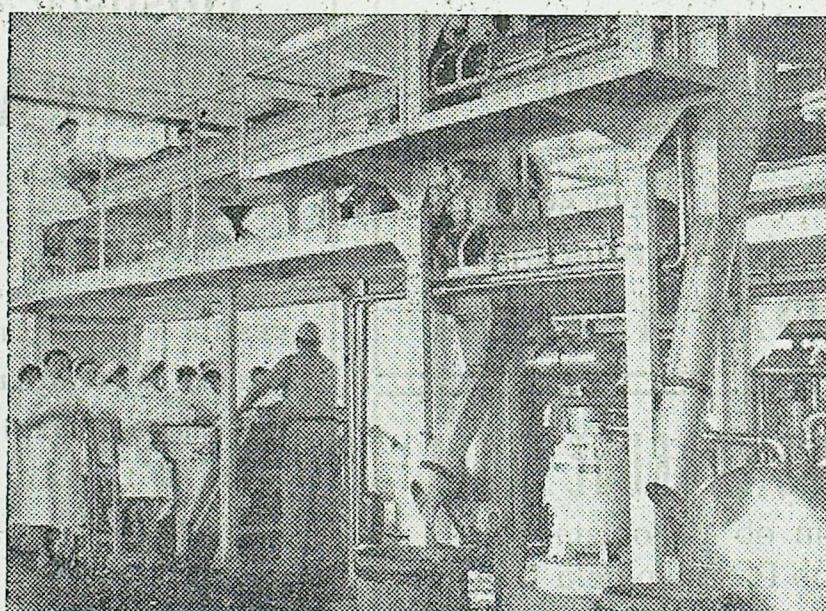
KOLEKTIV GOSTIŠČA
„PRI STADIONU“ KOPER
SE PRIPOROČAMO ZA NADALJNJI OBISK!

»SPLOŠNA TRGOVSKA« IMPORT - EXPORT KOPER

Čestita vsem delovnim kolektivom Jugoslavije ter svojim
poslovnim prijateljem ob 1. MAJU - PRAZNIKU DELA!

**OB 1. MAJU ČESTITAMO
VSEM DELOVnim KOLEKTIVOM
IN NAŠIM CENJENIM ODJEMALCEM**

KOLEKTIV PIRANSKIH SOLIN PORTOROŽ

**TOVARNA
ex „ARRIGONI“
IZOLA**

čestita k prazniku 1. maja

vsem delovnim ljudem naše socialistične domovine.

Poizkusite naš najnovejši
proizvod - kocke za juho.
Spoznali jih boste po
našem zaščitnem znaku

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE POHŠTVA

čestita vsem svojim poslovnim priateljem in delavcem naše države za Praznik dela 1. maj z željo, da s skupnimi naporji dosežemo še večje uspehe pri GRADITVI NAŠE SOCIALISTIČNE DOMOVINE

Zivel prvi maj - Praznik dela!

DELOVNI KOLEKTIV
KMETIJSKE ZADRUGE
ANKARAN - ŠKOFIJE
z delovnim kolektivom
Kamnolomskega obrata

čestita ob priliki
10. obletnice osvoboditve
in k Prazniku 1. maja
vsem svojim članom,
sodelavcem, odjemalcem
in delovnemu ljudstvu

KOLEKTIV
KEMIČNO - INDUSTRIALSKEGA
PODGETJA ČISTIL
„SODA“
KOPER

čestita delovnemu ljudstvu Jugoslavije
in svojim poslovnim priateljem za
mednarodni Praznik dela 1. MAJ

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODGETJA

„Moda“

IZOLA

čestita vsem svojim potrošnikom in poslovnim
priateljem ter vsemu delovnemu ljudstvu
k PRAZNIKU DELA 1. MAJA z željo,
da bi ta praznik kar najlepše izkoristili v lepi pomladanski naravi in si
nabrali novih sil za ustvarjanje nalog, katere
postavlja pred nas naša socialistična skupnost

Ob delavskem PRAZNIKU 1. MAJU
pozdravljamo vse kmetijske proizvajalce ter jim želimo obilo uspeha

KMETIJSKO POSESTVO BRIČ

K Prazniku delovnega ljudstva čestita

DELOVNI KOLEKTIV PODGETJA

„RUDA“ IZOLA

UPRAVA KMETIJSKE ZADRUGE IZOLA

čestita svojim članom ob 10. obletnici
osvoboditve in ob Prazniku dela 1. maja

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODGETJA

»S O Č A«
K O P E R

Čestitamo vsem svojim poslovnim priateljem, našim odjemalcem
in tovariškim delovnim kolektivom za Praznik dela — 1. MAJ!

SE PRIPOROČAMO ZA OBISK NAŠIH POSLOVALNIC

Ob PRAZNIKU DELA želimo vsem vinogradnikom
in sadjarjem veliko uspeha ter jih pozdravljamo

Kolektiv podjetja za obnovo vinogradov in sadjarstva

„VINOSAD“ KOPER

TRGOVSKO PODGETJE
„JESTVINA“
KOPER

ČESTITA K PRAZNIKU DELA 1. MAJU

Vsem delovnim kolektivom in vsemu delovnemu
ljudstvu pošljamo ob Prazniku dela 1. maja
čestitke in pozdrave

OKRAJNI VODOVOD KOPER

**KOLEKTIV VALJČNEGA
MLINA RIŽANA**

se še nadalje priporoča za
kvalitetno mletje žitaric

Ob PRAZNIKU 1. MAJU
čestitamo vsemu delovnemu
ljudstvu in mu želimo sreče
in zadovoljstva

Gostišče
»TAVERNA«
V IZOLI

čestita vsem svojim
gostom in delovnim
ljudem za Praznik
dela 1. maj

TRGOVSKO PODGETJE
„PIVOPROMET“
IZOLA

čestita ob Prazniku dela in 10. obletnici
osvoboditve vsem delovnim množicam
naše socialistične Jugoslavije.

Ljudski odbor mestne občine

Občinski komite ZKS

Občinski odbor SZDL

Občinski odbor ZB

Krajevni sindikalni svet

KOPER

čestitajo vsemu prebivalstvu, vsem delovnim kolektivom
in vsem občinam naše socialistične domovine.

NAJ ŽIVI 1. MAJ — MEDNARODNI PRAZNIK DELOVNIH LJUDI!

KOLEKTIV MESTNE KLAVNICE
V IZOLI

ČESTITA VSEM DELOVNIM
LJUDEM ZA PRAZNIK
DELA 1. MAJ

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR VIPAVA

čestita vsem občanom in delovnim kolektivom ob Prazniku 1. maja in 10. obletnice naše osvoboditve

Vsem zadružnikom in vsem delovnim ljudem čestitamo ob Prazniku dela 1. maja

*Okrajna zadružna zveza
SEŽANA*

RESTAVRACIJA
„MOHORČIČ“
SEŽANA

čestita vsem cenjenim gostom ob 1. maju.
Potrudili se bomo, da boste zadovoljni ako nas obiščete med prazniki!

Okrajna obrtna zbornica Sežana

iskreno vsem svojim članom ob Prazniku delovnih ljudi — 1. maju

„POSTOJNA IMPORT-EXPORT“ IZVOZNO - UVODNO PODJETJE POSTOJNA

Vsem cenjenim odjemalcem, poslovnim prijateljem in vsem delovnim kolektivom želi ob Prazniku dela mnogo uspeha!

PODJETJE ZA NIZKE IN VISOKE GRADNJE
»REMONT«
VIPAVA

čestita ob 1. maju vsem delovnim kolektivom.
Poslužujte se naših uslug!

Delovni kolektiv mlekarne v Sežani

IZREKA OB 1. MAJU
DELOVNIK KOLEKTIVOM
NAJBOLJŠE ŽELJE

K Prazniku - 1. maju - čestitamo vsem sorodnim delovnim kolektivom

OBRTNO PODJETJE
„OKRAS“
IZOLA

Vsa črkoslikarska, soboslikarska, pleskarska in dekoraterska dela hitro in po zmernih cenah.

PODJETJE

„Istra Benz“
KOPER

s svojimi poslovalnicami v IZOLI, PIRANU, BUJAH, UMAGU in NOVEMGRADU čestita ob 1. MAJU vsem odjemalcem ter delovnim ljudem Jugoslavije

RESTAVRACIJA

„PRI PARKU“ v Izoli

pozdravlja vse cenene goste ob Prazniku dela in se priporoča za obisk!

Okrajni ljudski odbor POSTOJNA

ČESTITA VSEMU DELOVNEMU LJUDSTVU K VELIKEMU PRAZNIKU PRVEMU MAJU

GROSISTIČNO TRGOVSKO PODJETJE „PRESKRBA“ SEŽANA

pozdravlja vse delovne ljudi in čestita ob Prazniku dela - 1. maju

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
KMETIJSKA ZADRUGA
VINOGRADNIŠKO
SADJARSKO POSESTVO
ČRNI KAL

čestitajo vsem občanom, zadružnikom ter vsemu delovnemu ljudstvu ob delavskemu prazniku in 10. obletnici osvoboditve naših krajev. Naj živi naš delavski praznik!

»Delamariš«
EXPORT-IMPORT
IZOLA
★

pozdravlja vse delovne kolektive naše domovine ob Prazniku dela - 1. maju z željo, da bi imeli še več uspehov pri graditvi naše socialistične skupnosti

„TOMOS“
TOVARNA MOTORNIH KOLES
KOPER

ŽELI VSEMU DELOVNEMU
LJUDSTVU VESELO PRAZNOVANJE
DELAWSKEGA PRAZNIKA 1. MAJA

TEHNIČNA
TRGOVINA „ŽELEZOGRADNJE“
MARIBOR Partizanska cesta 70
nudi v vsaki količini na debelo in na drobno:
železnino, kovinski in gradbeni material itd.
Čestitamo k prazniku delovnega ljudstva — 1. MAJU

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR SEŽANA

čestita ob delavskemu
prazniku - 1. maju
vsemu delovnemu ljud-
stvu naše socialistične
domovine

Ljudski odbor mestne občine

Občinski komite ZKS

Občinski odbor SZDL

Občinski odbor ZB

IZOLA

čestitajo k Prazniku 1. maju in 10. obletnici
osvoboditve naše domovine vsemu ljudstvu
socialistične Jugoslavije.

NAJ ŽIVI PRAZNIK DELOVNEGA LJUDSTVA!

KOLEKTIV HOTELA
„HELIOS“
PORTOROŽ
s slaščičarno
„KEKEC“
in vrtno restavracijo
„VESNA“
čestita vsem svojim
gostom k delavskemu
prazniku 1. maju

Uprava komunalne delavnosti IZOLA

pošilja ob PRAZNIKU DELA vsem svojim naročnikom
ter delovnim kolektivom Slovenije tovariške pozdrave

Občinski ljudski odbor
Občinski komite ZKS
Občinski odbor SZDL

DIVAČA

Ob Prazniku dela želimo mnogo uspehov vsem
graditeljem naše socialistične domovine!

DELOVNI KOLEKTIV
ELEKTROTEHNIČNEGA
PODGETJA

»ELEKTRO - SEŽANA«

z rajoni Sežana, Postojna, Pivka, Ilirska Bistrica,
Podgrad, Kozina, Divača čestita ob našem PRAZNIKU
DELA 1. MAJU vsem delovnim ljudem Jugoslavije

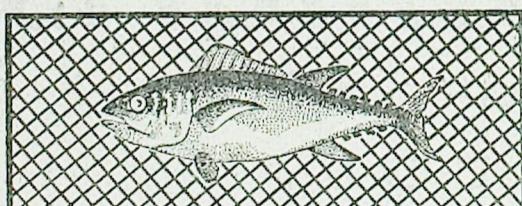
Delovni kolektiv tovarne pohištva Maribor Pobrežje Žrkovska 24

čestita vsem delovnim kolektivom in našim odjemalcem
k največjemu DELAVSKEMU PRAZNIKU 1. MAJU.

Našim odjemalcem zagotavljamo nadaljnjo dobavo
kvalitetnih izdelkov pohištva po konkurenčnih cenah.

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE SARDIN

Ex „Ampelea“ Izola

želi vsem delovnim ljudem
socialistične Jugoslavije k
PRAZNIKU DELA —
1. MAJU in 10 - letnici
osvoboditve obilo uspehov

Priporočamo svoje kvalitetne izdelke vseh vrst ribjih konzerv

KMETIJSKA
NABAVNO - PRODAJNA
ZADRUGA
z o. j.
SEČOVLJE

čestita k Prazniku dela 1. maju vsemu delovnemu
ljudstvu žeče še mnogo delovnih zmag pri
izgradnji našega socialističnega gospodarstva

ČESTITAMO ZA MEDNARODNI
PRAZNIK DELA - 1. MAJ VSEM
POSLOVNIM PRIJATELJEM IN
DELOVNIM KOLEKTIVOM!

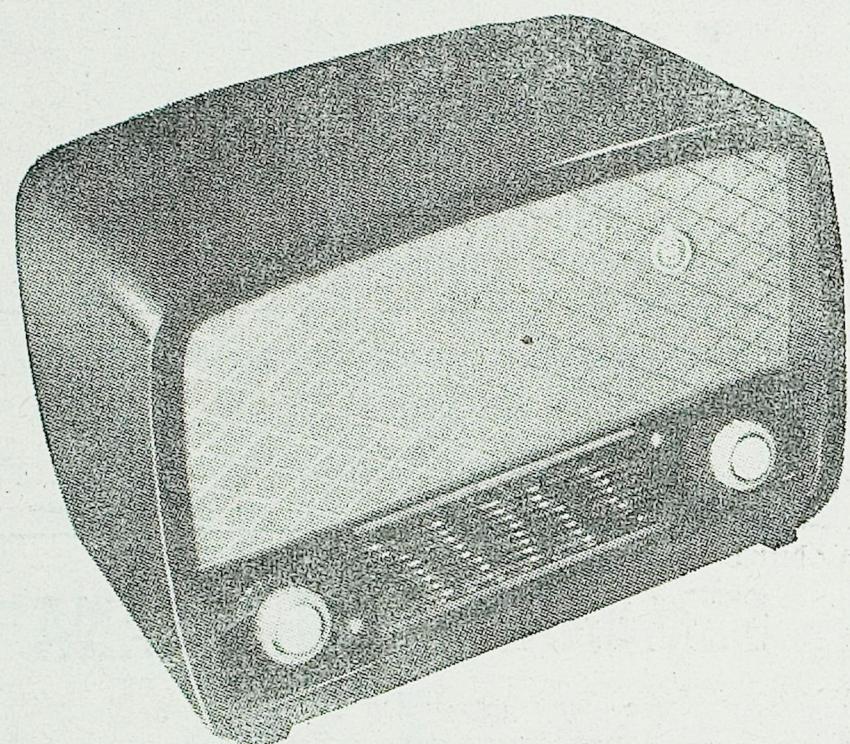
TRGOVSKO PODGETJE
„Slavica“
KOPER

Okrajni komite ZKS Okrajni odbor SZDL Iniciativni odbor OSS skupnosti komun Koper

Čestitajo ob Prazniku dela **1. MAJU** in k uspehom desetletne socialistične graditve vsem delovnim ljudem

TELEKOMUNIKACIJE

OBRAT III. SEŽANA

čestita ob mednarodnem prazniku 1. maja in 10. obljetnici osvoboditve vsem svojim odjemalcem in delovnemu ludstvu z željo, da bi imeli pri nadalnjih naporih še več uspeha.

Delovni kolektiv ladjedelnice „PIRAN“ v Piranu

čestita k Prazniku dela 1. maju in 10. obljetnici osvoboditve vsem delovnim kolektivom in vsem poslovnim prijateljem, ter jim želimo obilo uspehov v bodočem delu

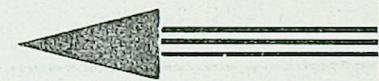
Živel praznik
delovnega ljudstva
1. MAJ!

Delovni kolektiv rudnika črnega premoga v Sečovljah
čestita k mednarodnemu delavskemu prazniku
1. maja vsem sorodnim kolektivom in
delovnim ljudem socialistične Jugoslavije

Trgovsko podjetje „ŽIVILA“ Piran

sprejme učenca za špecerijsko trgovino
Pogoji: nižja gimnazija in veselje do stroke.

Ponudbe pismene ali ustmene naupravo podjetja

ZASTOPSTVO INOZEMSKIH TVRDK

ADRIAMPEX

DIREKCIJA: LJUBLJANA

TITOVA CESTA štev. 34 - TELEFON: 32-233 in 32-289

Predstavnštva:

ZAGREB, Preobraženska ulica 4 - Telefon: 32-651 in 23-598

BEOGRAD, Brankova ulica 14 - Telefon: 23-116

REKA, Rade Končara 44/VI - Telefon: 39-19

SPLIT, Obala Jugoslavenske Narodne armije 1/I

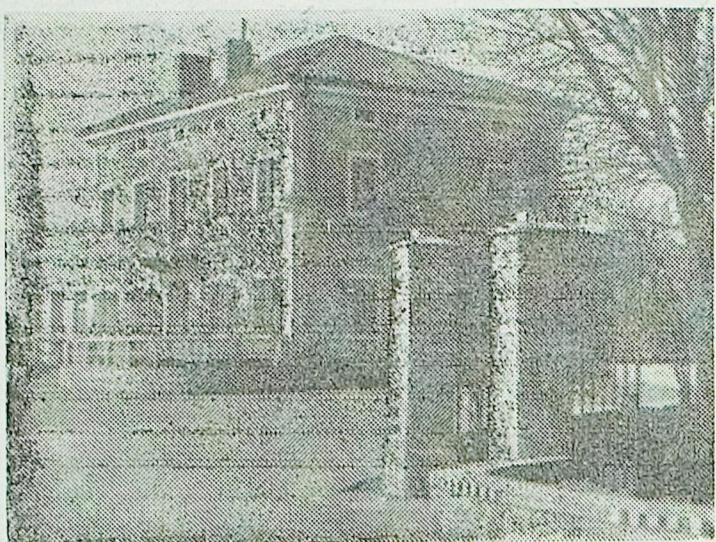
Čestita vsemu delovnemu ljudstvu ob delavskem prazniku **1. MAJU** in ob 10-letnici osvoboditve!

GOSTINSKA ZBORNICA

za okraj Postojna

čestita svojim članom k Prazniku dela - 1. maju in 10. obljetnici osvoboditve ter jim želi še večjih uspehov pri graditvi socialistične domovine

Živel prvi maj!

Gostinsko podjetje s svojimi obrazilišči Krasa, če obiščete

Škocijansko jame pri Divači

Občudovali boste naravne krasote tukaj v Divači restavracija »RISNIK«, »BUFET PRI POSTAJI«, gostilna »MATAVUN« ob jamah in gostilna »LOKEV« Vam ob takih priložnostih solidno posrežejo z dobrimi jedili in prvovrstnimi pihačami po zmernih cenah.

Ob Prazniku dela - 1. maja in 10. obletnici osvoboditve naših krajev čestitamo vsemu delovnemu ljudstvu!

DELOVNI KOLEKTIV AVTOPODGETJA „Primorje“ PIRAN

čestita ob Prazniku dela - 1. maju vsemu delovnemu ljudstvu socialistične Jugoslavije

Kolektiv gradbenega podjetja

„Konstruktor“ Piran

čestita k prazniku 1. maja investitorjem ter vsem sorodnim delovnim kolektivom z željo, da bi imeli pri bodočem delu obilo uspeha

Delovni kolektiv

Postojnske jame Postojna

čestita k Prazniku dela - 1. maju in 10. obletnici osvoboditve vsem u delovnemu ljudstvu naše domovine.

Oglejte si lepote podzemlja Postojnsko jame!

Mednarodni prevoz blaga po morju in po suhem

Splošna plovba Koper

V PIRANU

čestita ob 10-letnici osvoboditve in Prazniku dela - 1. maju vsem delovnim kolektivom in množičnim organizacijam

K 10. obletnici osvoboditve in k delovnemu prazniku 1. maja želi vsem delovnim ljudem obilo uspeha v nadalnjem delu

Občinski ljudski odbor - Sečovlje

Ljudski odbor mestne občine

Občinski odbor ZKS

Občinski odbor SZDL

Občinski odbor ZB

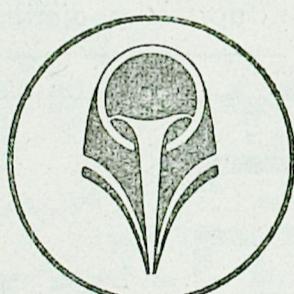
PIRAN

čestitajo vsem delovnim ljudem Jugoslavije

k Prazniku dela - 1. maju

SEMENARNA LJUBLJANA

čestita k prazniku 1. maju vsem kmetijskim zadružnim organizacijam, proizvajalcem semen in vsem delovnim ljudem z željo za dosego čim večjih uspehov pri napredku slovenskega kmetijstva

LITOSTROJ

Vsem ljudem socialistične domovine čestitamo k Prazniku dela 1. maja in jim želimo nadaljnjih uspehov

Ribiška produktivna zadruga v Piranu

čestita ob prazniku dela 1. MAJU

vsem svojim članom in delovnim kolektivom socialistične Jugoslavije

Trgovsko podjetje „JADRO“
PIRAN

čestita ob mednarodnem prazniku
1. MAJU
vsem svojim cenj odjemalecem
Naj živi praznik delovnega ljudstva - 1. MAJ!

Delovni kolektiv podjetja „GLOBUS“
v Kopru

čestita ob Prazniku dela - 1. MAJU
vsem kinoobiskovalcem ter
jim želi obilo razvedrila

Vsem delovnim ljudem naše domovine

čestitamo k Prazniku dela - 1. maju

Okrajni ljudski odbor Koper

Restavracija okrajnih ustanov Sežana

želi prijetne prvomajske praznike vsem delovnim kolektivom naše domovine. — NAJ ŽIVI PRAZNIK DELA — 1. MAJ!

Trgovsko podjetje „TIMAV“ DIVAČA s poslovalnico v LOKVI

čestita vsem svojim kupcem in dobaviteljem za 1. MAJ — PRAZNIK DELOVNEGA LJUDSTVA in želi mnogo uspehov pri bodočem delu

Čestitamo k Prazniku - 1. maju in 10. obletnici naše osvoboditve vsem delovnim kolektivom naše socialistične domovine

KOLEKTIV GRADBENEGA PODJETJA „REMONT“ DIVAČA

Ob Prazniku dela 1. maju čestitamo vsem našim odjemalcem ter delovnim ljudem z željo, da bi imeli mnogo uspehov pri svojem delu. Tudi v bodoče se bomo potrudili, da bomo postregli našim odjemalcem s kvalitetnimi izdelki po nizkih cenah

DELOVNI KOLEKTIV „MIZARSTVA“ Divača

HOTEL »PALACE« PORTOROŽ

čestita vsem delovnim ljudem, turistom in izletnikom k mednarodnemu Prazniku dela — 1. maju. Kakor doslej Vam bomo tudi v bodoče nudili pri nas udobno bivanje z okusnimi toplimi in mrzlimi jedili ter prvovrstno pijačo.

Zmerne cene in solidna postrežba

PEKARNA DIVAČA

MESNICA DIVAČA ČEVLJARSKA DELAVNICA DIVAČA

čestitajo vsem delovnim ljudem ob PRAZNIKU 1. MAJU ter jim želijo še večjih uspehov pri graditvi socializma.

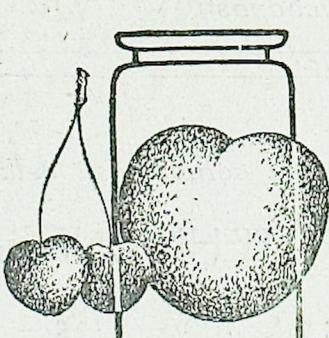
TRGOVSKO PODJETJE „JADRANKA“ IZOLA

čestita vsem svojim potrošnikom, vsem sorodnim podjetjem in vsemu delovnemu ljudstvu k PRVEMU MAJU - MEDNARODNEMU PRAZNIKU DELA

V NAŠI TRGOVINI BOSTE VEDNO DOBRO POSTREŽENI

„Fructus“

ZADRUŽNO PODJETJE ZA IZVOZ IN UVOD KOPER

Čestita ob 1. maju - Prazniku delovnega ljudstva vsem svojim odjemalcem, delovnim kolektivom, zadružnim organizacijam in ustanovam k njihovim delovnim zmagam in uspehom v borbi za izgradnjo socialistične Jugoslavije. Naj živi delovni praznik - 1. maj!

K Prazniku dela 1. maju
čestita delovni kolektiv
„MESOPROMET“
K O P E R

„Z A Č I M B A“
PROIZVODNJA ZAČIMB
P O R T O R O Ž

Čestita vsem svojim cenjenim odjemalcem ter vsemu delovnemu ljudstvu ob 1. MAJU, Prazniku dela!

Vse vrste nadomestnih delov
za avtomobile dobite pri
AVTO - JADRAN
v K O P R U

ČESTITAMO K PRAZNIKU DELA!

ČESTITAMO
VSEM SVOJIM
POSLOVNIM
PRIJATELJEM
in tovariškim delovnim
kolektivom ob
**Prazniku dela
1. MAJU!**
T R G O V S K O
P O D J E T J E
„MAVRICA“
I Z O L A

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
in
KMETIJSKA ZADRUGA
v Marezigah

Čestitata vsem občanom in članom kmetijskih zadrug ob *Prazniku dela 1. MAJA* ter jim želita nadaljnjih uspehov pri bodočem delu

**PLESKARSKA
DEKORATIVNA
ZADRUGA**
v K O P R U
Vam izvrši vedno najbolje vsa pleskarska dela ter dekoracije ◆ Za Praznik 1. maja čestitamo vsem našim poslovnim prijateljem ter se priporočamo.
Naj živi naš delavski praznik 1. maj!

DELOVNI KOLEKTIV PRIMORSKE ZALOŽBE
„L I P A“
v K O P R U

Čestita ob 1. maju vsemu delovnemu ljudstvu in mu želi nadaljnjih uspehov v izgradnji socializma

POSOJILNICA in HRANIILNICA v Kopru s svojimi poslovalnicami v Izoli in Portorožu SPREJEMA VLOGE - PODELUJE POTROŠNIŠKE KREDITE
Ob Prazniku 1. maja čestita vsem delovnim ljudem

Vsem delovnim kolektivom in vsemu delovnemu ljudstvu pošljamo k PRAZNIKU DELA - 1. MAJU čestiške in iskrene pozdrave, ter im ob tem praznovanju želimo še večjih nadaljnjih uspehov

LESNO PODJETJE

- *Mala oprema* -
IZOLA

Serijsko izdelujemo male komade pohištva,
radio omarice, žimarice za kavče itd.

**OBČINSKI
LJUDSKI
ODBOR
PORTOROŽ**

★ ★ ★
čestita ob
PRAZNIKU DELA
vsem občanom
ter delovnim
kolektivom naše
**SOCIALISTIČNE
DOMOVINE**

KOLEKTIV GRADBENECA PODJETJA

„GRADBENIK“

I Z O L A

Čestita ob delavskem Prazniku
1. M A J U
in 10. obletnici osvoboditve
naše domovine, vsem delovnim kolektivom
ter jim želi še nadaljnjih uspehov

ZA VSE VAŠE TISKOVINE
obrnite se na tiskarno

L O E L TELEFON 67.

NATANČNO DELO — CENE ZMERNE
Čestitamo k Prazniku dela - 1. MAJU

„P E C C H I A R I“

TRGOVINSKA in GOSTINSKA

ZBORNICA — KOPER

Čestita svojim članom k
Prazniku delovnega ljud-
stva 1. MAJU ter jim želi
pri njihovem delu veliko
uspeha

G O S T I Š Č E
„J A D R A N“
I Z O L A
Čestita ob 1. maju - V naši gostilni vas vedno postrežemo s toplimi in mrzlimi jedili ter s prvorstnimi vini.

„V I N O“ *Koper*

V E L E T R G O V I N A
Z ALKOHOLNIMI PIJAČAMI

čestita vsem vinogradnikom in
delovnim kolektivom naše socialistične domovine ob našem velikem

P r a z n i k u
1. m a j u

ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE

čestita ob 1. maju vsem članom zavarovancem
ter jim želi zadovoljstva v prihodnosti

V KOPRU

Ob velikem prazniku mednarodne solidarnosti delavskega razreda
Delovni kolektiv ELEKTROTEHNIČNEGA PODJETJA

„ELTE“ v Izoli

iskreno čestita svojim poslovnim prijateljem, tovariškim delovnim kolektivom in vsemu delovnemu ljudstvu naše socialistične domovine, katere gospodarska utvrditev in krepitev mednarodnega ugleda v svetu ostaneta svetli — cilj vseh naših delovnih naporov in stremljenj —